

NINOVE BEVERSTRAAT

ARCHEOLOGIE NOTA – 2018G16
DE SMET S., DE MAEYER W. EN CHERRETTÉ B.

DOSSIERSAMENSTELLING

Silke De Smet, Wouter De Maeyer en Bart Cherretté

PROJECT

Ninove Beverstraat – Archeologienota (bureauonderzoek)

Projectcode: 2018G16

Projectnaam: 18-NIN-BEV

SOLVA Archeologierapport nr. 158

OPDRACHTHOUDER

SOLVA

Projectteam: Archeologie

Gentsesteenweg 1B

9520 SINT-LIEVENS-HOUTEM

Tel: 053/64 65 20

info@so-lva.be

BEWAARPLAATS ARCHEOLOGISCH ENSEMBLE

Erkend onroerend erfgoeddepot SOLVA archeologisch depot

p/a Industrielaan 25b

9320 EREMBODEGEM

Tel: 053/64 65 36

archeologie@so-lva.be

WETTELIJK DEPOTNUMMER

D/2020/12.857/3

Kaft:

Copyright: Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van SOLVA. Alle foto's, tenzij anders vermeld: © SOLVA.

INHOUDSTAFEL

1	SAMENVATTING.....	6
1.1	PLANMATIGE CONTEXT	6
1.2	WETTELIJK KADER	6
1.3	VRAAGSTELLING	6
1.4	ONDERZOEKSMETHODE.....	6
1.5	RESULTATEN	6
2	VERSLAG VAN RESULTATEN BUREAUONDERZOEK.....	9
2.1	BESCHRIJVEND GEDEELTE	9
2.1.1	AANLEIDING VOOR DE OPMAAK VAN DE ARCHEOLOGIENOTA	11
2.1.2	BESCHRIJVING VAN DE GEPLANDE WERKEN	11
2.1.3	DE ONDERZOEKSOPDRACHT	16
2.1.4	WERKWIJZE EN STRATEGIE VAN HET VOORONDERZOEK.....	17
2.2	ASSESSMENTRAPPORT.....	18
2.2.1	METHODEN, TECHNIKEN EN CRITERIA	18
2.2.2	CONSERVATIE-ASSESSMENT	18
2.2.3	DE LANDSCHAPPELIJKE LIGGING VAN HET ONDERZOEKSGBIED EN ZIJN OMGEVING	19
2.2.4	HET ONDERZOCHE GEBIED EN ZIJN OMGEVING IN ZIJN HISTORISCH KADER	29
2.2.5	HET ONDERZOCHE GEBIED EN ZIJN OMGEVING IN ZIJN ARCHEOLOGISCH KADER	45
2.2.6	EEN DATERING EN INTERPRETATIE VAN HET ONDERZOCHE GEBIED	46
2.2.7	DE VERWACHTING TEN AANZIEN VAN ARCHEOLOGISCH ERFGOED	46
3	VERSLAG VAN RESULTATEN PROEFSLEUVEN EN PROEFPUTTEN	50
3.1	BESCHRIJVEND GEDEELTE	50
3.1.1	DE ONDERZOEKSOPDRACHT	50
3.1.2	WERKWIJZE EN STRATEGIE VAN HET VOORONDERZOEK.....	51
3.2	ASSESSMENTRAPPORT	53
3.2.1	BESCHRIJVING VAN DE AARDKUNDIGE OPBOUW VAN HET ONDERZOCHE GEBIED	53
3.2.2	ASSESSMENT VAN SPOREN, SPOORCOMBINATIES EN ARCHEOLOGISCHE STRUCTUREN	59
3.2.3	ASSESSMENT VAN VONDSTEN	63
3.2.4	EEN ASSESSMENT VAN DE STALEN	65
3.2.5	CONSERVATIE-ASSESSMENT	65
3.2.6	DATERING EN INTERPRETATIE VAN HET ONDERZOCHE GEBIED	65
3.2.7	CONFRONTATIE VAN DE BEVINDINGEN MET DE RESULTATEN VAN VOORGAANDE ONDERZOEKSFASES	65
3.2.8	DE VERWACHTING TEN AANZIEN VAN ARCHEOLOGISCH ERFGOED	65
4	BIBLIOGRAFIE.....	67
4.1	LITERATUUR.....	67
4.2	WEBSITES.....	68

LIJST VAN FIGUREN

Figuur 1 : Topografische kaart met aanduiding van het projectgebied (bron: NGI; digitaal aangemaakt op 04/07/2018)	9
Figuur 2: Topografische kaart (detail) met aanduiding van het projectgebied (bron: NGI; digitaal aangemaakt op 04/07/2018)	10
Figuur 3: Kadasterkaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 04/07/2018)	10
Figuur 4: Bodemkaart met aanduiding van de locatie van Ninove (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 03/08/2018) ...	19
Figuur 5: Locatie van het projectgebied binnen de vastgestelde archeologische zone van Ninove op GRB (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 03/08/2018).....	20
Figuur 6: Quartairgeologische kaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 04/07/2018)	22
Figuur 7: Tertiairgeologische kaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 04/07/2018)	23
Figuur 8: Digitaal terreinmodel met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 05/07/2018)	24
Figuur 9: DTM (detail) met aanduiding van het projectgebied en de hoogteverlooplijnen (bron: AGIV en Geopunt; digitaal aangemaakt op 05/07/2018).....	24
Figuur 10: Hoogteprofiel 1 (west-oost) van het projectgebied (bron: Geopunt; digitaal aangemaakt op 05/07/2018).....	25
Figuur 11: Hoogteprofiel 2 (noord-zuid) van het projectgebied (bron: Geopunt; digitaal aangemaakt op 05/07/2018)...	25
Figuur 12: Bodemkaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 04/07/2018)	26
Figuur 13: Potentiele bodemerosiekaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 04/07/2018)	26
Figuur 14: Bodemassociatiekaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 04/07/2018)	27
Figuur 15: Bodemgebruikskaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 05/07/2018)	27
Figuur 16: Bodembedekkingskaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 04/07/2018)	28
Figuur 17: Ontwikkeling van Ninove volgens H. Vangassen en G. Vande Winkel. (bron: Google maps) 1: De Nederwijk; 2: Villa Neonifio (8ste-9de eeuw); 3: Halvekringversterking (9de-10de eeuw); 4: Uitbreiding langs de Bever- en Burchtstraat (11de-12de eeuw); 5: Mottekasteel (omstreeks 1100); 6: Abdij (1157); 7: Uitbreiding en bouw stadswal (13de en 14de eeuw)	31
Figuur 18: Ontwikkeling van Ninove volgens D. Van de Perre. (bron: Google maps) 1: De Nederwijk en de villa Neonifio (8 ^{ste} -9 ^{de} eeuw); 2: Halvekringversterking (9 ^{de} -10 ^{de} eeuw); 3: Uitbreiding langs de Bever- en Burchtstraat (11 ^{de} -12 ^{de} eeuw); 4: Mottekasteel (omstreeks 1100); 5: Abdij (1157); 6: Uitbreiding en bouw stadswal (13 ^{de} en 14 ^{de} eeuw)	31
Figuur 19: Ontwikkeling van Ninove volgens W. Wouters en J. Peersman (bron: Google maps) 1: Gebied omsloten door eerste omwalling; 2: Mottekasteel (omstreeks 1100); 3: Abdij (1157)	32
Figuur 20: Ansichtkaart uit het begin van de 20ste eeuw met zicht op de Beverstraat, richting noorden (bron: delcampe.net).....	33
Figuur 21: Ansichtkaart uit het begin van de 20 ^{ste} eeuw met zicht op de Groentenmarkt en de Beverstraat, richting noorden. De locatie van het pand op het projectgebied staat aangeduid in het rood (bron: delcampe.net met aanduiding van de auteurs).....	34
Figuur 22: Ansichtkaart uit 1907 met zicht op de Beverstraat, richting zuiden (bron: delcampe.net)	34
Figuur 23: Uitsnede uit de Deventerkaart met aanduiding van het projectgebied (bron: KBR; digitaal aangemaakt op 06/07/2018)	35
Figuur 24: Afbeelding van Ninove uit de <i>Flandria Illustrata</i> van Sanderus, met aanduiding (rood) van de approximatieve locatie van het projectgebied (bron: lib.ugent.be, aanduiding door de auteurs)	36
Figuur 25: Uitsnede uit de De Deyn-kaart met aanduiding van de approximatieve locatie van het projectgebied (rode kader; bron: , aanduiding door de auteurs)	37
Figuur 26: Uitsnede uit de Villaretkaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 06/07/2018)	38
Figuur 27: Uitsnede uit de kaart van Ferraris met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 06/07/2018)	39
Figuur 28: Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 06/07/2018).....	40
Figuur 29: Detail uit de Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 06/07/2018).....	40

Figuur 30: Uitsnede uit de kaart Vandermaelen met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 06/07/2018).....	41
Figuur 31: Uitsnede uit de kaart van Popp met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 06/07/2018).....	42
Figuur 32: Luchtfoto uit 1971 met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 06/07/2018).....	43
Figuur 33: Luchtfoto uit 1990 met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 06/07/2018).....	43
Figuur 34: Luchtfoto uit 2015 met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 06/07/2018).....	44
Figuur 35: CAI-indicaties op GRB met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 03/08/2018).....	45
Figuur 36: Verwachtingskaart voor het projectgebied op GRB (bron GRB: AGIV; digitaal aangemaakt op 06/07/2018)	47
Figuur 37: Inplantingsplan proefputten (bron: SOLVA & AGIV; digitaal aangemaakt op 27/10/2020).....	51
Figuur 38: Proefput I profiel 2AB.....	53
Figuur 39: Proefput II profiel 1AB.....	55
Figuur 40: Proefput III profiel 4AB.....	56
Figuur 41: Proefput V profiel 3AB.....	58
Figuur 42: Allesporenplan proefput I & II (bron: SOLVA & AGIV; digitaal aangemaakt op 27/01/2020).....	60
Figuur 43: Allesporenplan proefput III, IV & V (bron: SOLVA & AGIV; digitaal aangemaakt op 27/01/2020).....	61
Figuur 44: Lenteprofiel en dwarsprofiel van het projectgebied met de absolute hoogtes van de proefputten (bron: SOLVA).....	62
Figuur 45: Allesporenplan op kadaster (bron: AGIV & SOLVA; digitaal aangemaakt op 27/01/2020).....	63
Figuur 46: GRB met aanduiding van het projectgebied en de zone van het historische huis waar archeologische lagen verwacht worden (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 4/2/2020).....	66

LIJST VAN FOTO'S

Foto 1: Kelder onder woning in de Beverstraat.....	11
Foto 3: Put in de garage ter hoogte van het midden van het projectgebied.....	12
Foto 2: Zicht binnenin garage aan de Kaardeloodstraat.....	12
Foto 4: Zicht vanuit het westen op de garage te midden van het projectgebied.....	13
Foto 5: Zicht vanuit het oosten op de garage gelegen aan de Kaardeloodstraat.....	13
Foto 6: Rioolputje aan de zuidelijke grens van het projectgebied, vóór de middelste garage.....	14
Foto 7: Zicht op de zone tussen beide garages, gedeeltelijk verhard en met bomen op verschillende plaatsen.....	14
Foto 8: Sporen van verharding langs het verharde pad.....	15
Foto 9: Foto proefput I profiel 2AB.....	54
Foto 10: Foto proefput II profiel 1AB.....	55
Foto 11: Foto proefput III profiel 4AB.....	56
Foto 12: Foto proefput IV.....	57
Foto 13: Foto proefput V.....	58

LIJST VAN BIJLAGES

NUMMER BIJLAGE	ONDERWERP	AANMAAKSCHAAL	AANMAAKDATUM	BRONVERMELDING
BIJLAGE 1	Ontworpen toestand van het projectgebied	Niet gekend	Niet gekend	OSK-AR
BIJLAGE 1	Dwarsprofielen van het projectgebied	1/20	20/05/2019	OSK-AR

1 SAMENVATTING

1.1 PLANMATIGE CONTEXT

De stad Ninove wenst een groene doorsteek te creëren tussen de Beverstraat en de Kaardeloodstraat. Daarvoor wordt eerst de huidige bebouwing gesloopt en de verharding uitgebroken.

1.2 WETTELIJK KADER

De zone bevindt zich binnen een archeologische zone. Bovendien bedraagt de oppervlakte van het projectgebied meer dan 300 m² en de ingreep in de bodem meer dan 100 m².

Derhalve diende in uitvoering van **art. 5.4.1 3°** van het Onroerend Erfgoeddecreet d.d.12 juli 2013, een archeologienota te worden opgesteld ten behoeve van het indienen van een **omgevingsvergunningsaanvraag** voor stedenbouwkundige handelingen. Er zijn voor dit dossier geen vrijstellingen van toepassing op bovenvermeld artikelnummer.¹

1.3 VRAAGSTELLING

Het projectgebied bevindt zich **binnen een historische kern** en wordt dus gekenmerkt door een **hoge dichtheid aan historische bebouwing**. De vraagstelling in dit geval richt zich vooral op de stedelijke historiek van het terrein, de gebruiksgeschiedenis en de impact van de geplande werken. Dit bureauonderzoek gaat na of verder archeologisch (voor)onderzoek nodig is op basis van de huidige gegevens.

Het doel is informatie te verzamelen over de aan- of afwezigheid van een archeologische site op het terrein, de karakteristieken en bewaringstoestand ervan, de relatie met het omliggende stadsweefsel, de waarde ervan en de wijze waarop met het terrein moet omgegaan worden bij de geplande bodemingrepen. Er wordt nagegaan of verder archeologisch (voor)onderzoek nodig is op basis van de huidige gegevens.

1.4 ONDERZOEKSMETHODE

Het uitgevoerde vooronderzoek omvatte een **bureauonderzoek**. Daartoe is enerzijds landschappelijk, historisch en archeologisch bronnen- en online beschikbaar gegeoreferencieerd kaartenmateriaal geconsulteerd en zijn eventuele (recente) verstoringen binnen het projectgebied geïnventariseerd, met het oog op het opstellen van een archeologisch verwachtingspatroon. Anderzijds is de impact van de werken op de ondergrond geëvalueerd. Deze impact werd afgewogen ten aanzien van het te veronderstellen verwachtingspatroon, op basis waarvan uiteindelijk een gemotiveerd advies kan opgesteld worden.

1.5 RESULTATEN

De stad Ninove wenst een groene doorsteek te creëren tussen de Beverstraat en de Kaardeloodstraat. Daarvoor wordt eerst de huidige bebouwing gesloopt en de verharding uitgebroken. De opengemaakte ruimte wordt vervolgens ingericht als groene doorsteek.

De zone bevindt zich binnen een beschermde archeologische site of archeologische zone. Bovendien bedraagt de oppervlakte van het projectgebied meer dan 300 m² en de ingreep in de bodem meer dan 100 m².

Derhalve diende in uitvoering van **art. 5.4.1 3°** van het Onroerend Erfgoeddecreet d.d.12 juli 2013, een archeologienota te worden opgesteld ten behoeve van het indienen van een

¹ Het uit te voeren archeologisch onderzoek valt onder de toepassing van het Onroerend Erfgoeddecreet van 12 juli 2013, het Besluit van de Vlaamse regering van 16 mei 2014 betreffende de uitvoering van het Onroerend Erfgoeddecreet, gewijzigd bij besluit van de Vlaamse regering van 4 december 2015 en de Code van Goede Praktijk voor de uitvoering van en de rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren, versie 4.0 van 1 april 2019.

omgevingsvergunningaanvraag voor stedenbouwkundige handelingen, i.e. de creatie van een groene doorsteek tussen de Beverstraat en de Kaardeloodstraat. Er zijn voor dit dossier geen vrijstellingen van toepassing op bovenvermeld artikelnummer.²

De stad Ninove plant een groene doorsteek tussen de Beverstraat en de Kaardeloodstraat. De huidige bebouwing zal eerst worden gesloopt, waarbij ook de bestaande verharding wordt verwijderd. Er zal 25 tot 30cm afgegraven worden (meerbepaald tot niveau -40cm ten opzichte van de nulpas). Om de impact op het eventueel aanwezige bodemarchief te beperken of te vermijden, zal het projectgebied niet worden ontmuurd, de kelderruimtes onder de bestaande woningen zullen niet worden uitgebroken (zie ook 2.1.3.2 De Randvoorwaarden).

Op een deel van het terrein zal vervolgens vanaf het niveau van afgraving in opbouw een nieuwe verharding aangelegd worden op de te bewandelen zones met granietegels of betontegels (312m², 44cm opbouw). Daarnaast worden er verschillende houten podia ingericht met ruimte voor etalages aan de Beverstraat (19,141m², 78,956m² en 26,639m²), en één in het westelijk deel aan de Kaardeloodstraat (40,750m²) met lokaal maximale verdiepingen van 21cm. In het midden van de doorsteek zal een speelzone aangelegd worden met resine vloer (90,87m², 19cm diep) en een waterpartij (18m², 48cm-80cm diep). De rest van het projectgebied wordt ingevuld met groene zones, bestaande uit prairiebeplanting en een 14-tal nieuwe bomen.

Het **bureauonderzoek** toonde aan dat er een hoog potentieel is op het aantreffen van archeologische sporen binnen het projectgebied. De archeologische, historische en cartografische gegevens wijzen op de interessante locatie, die sinds de 11de en 12de eeuw en mogelijk reeds vroeger deel lijkt uit te maken van de oude bewoningskern. Het projectgebied ligt dus zeker sinds de late middeleeuwen in de stadskern, gekenmerkt door een combinatie van woon-, handels- en artisanale activiteiten. Het westelijk deel van het projectgebied heeft mogelijk lang als onbebouwde tuin bestaan, doorsneden van noord naar zuid door de Beverbeek.

Omdat het bureauonderzoek niet voldoende de impact van de geplande werken op het eventueel onderliggende archeologisch erfgoed kon inschatten, werd vervolgens overgegaan tot een proefputtenonderzoek.

Het **proefputtenonderzoek** toonde aan dat in het grootste deel van het projectgebied geen archeologische sporen bewaard zijn binnen het gabarit van de geplande werken. In de proefputten in het tuingedeelte (II en IV) werden geen archeologische sporen aangetroffen binnen de diepte van de geplande werken, te wijten aan talrijke verstoringen en recente puinlagen. In proefput I, ter hoogte van de oude 'Kaardeloodstraat', werden vanaf een diepte van 35 à 40cm puinpakketten aangetroffen met 18e-eeuws materiaal, maar er werd geen oud wegdek aangesneden. Ten slotte brachten proefputten III en V wel de aanzet van archeologische lagen (opmaaklaag en restant muur) aan het licht op een diepte van ca. 40cm ten opzichte van het huidige maaiveldniveau.

Het onderzoek toonde aan dat in het tuingedeelte en het bebouwde deel aan de Kaardeloodstraat de geplande werken geen impact zullen veroorzaken op eventuele archeologische sporen, het potentieel voor archeologische kennis toename binnen het gabarit van de werken is nihil.

Daarnaast heeft het onderzoek uitgewezen dat ter hoogte van het huis aan de Beverstraat archeologische lagen bewaard zijn, die bij de geplande werken eventueel net wel/net niet *kunnen* geraakt worden. In deze zone wordt **werfbegeleiding** geadviseerd in het programma van maatregelen, zodat kan toegezien worden dat de diepte van uitgraving zich beperkt tot de vooropgestelde diepte en dat, daar waar een archeologisch niveau (deels) aan het licht zou komen, de nodige registraties kunnen gedaan worden.

² Het uit te voeren archeologisch onderzoek valt onder de toepassing van het Onroerend Erfgoeddecreet van 12 juli 2013, het Besluit van de Vlaamse regering van 16 mei 2014 betreffende de uitvoering van het Onroerend Erfgoeddecreet, gewijzigd bij besluit van de Vlaamse regering van 4 december 2015 en de Code van Goede Praktijk voor de uitvoering van en de rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren, versie 4.0 van 1 april 2019.

De woning dateert uit de 19de eeuw, maar het is in principe mogelijk dat (delen van) deze woning misschien nog op een oudere structuur terug gaan. Bijkomend zal daarom de sloop van het huis begeleid worden, zodat eventuele bovengrondse sporen van historische bebouwing, mochten deze nog aanwezig zijn, kunnen geregistreerd worden.

2 VERSLAG VAN RESULTATEN BUREAUONDERZOEK

2.1 BESCHRIJVEND GEDEELTE

Projectcode: 2018G16

Sitecode: 18-NIN-BEV

Wettelijk depotnummer: D/2020/12.857/3

Naam en erkenningsnummer erkende archeoloog: SOLVA OE/ERK/Archeoloog/2015/00038

Locatie:

Oost-Vlaanderen, Ninove, Beverstraat (Figuur 1 - Figuur 2)

Bounding box:

punt 1: x= 125436.283542, y= 169468.51139

punt 2: x= 125632.550665, y= 169597.369011

Kadastrale gegevens:

Ninove afdeling 2, sectie B, 1007N, 1008P (zie Figuur 3)

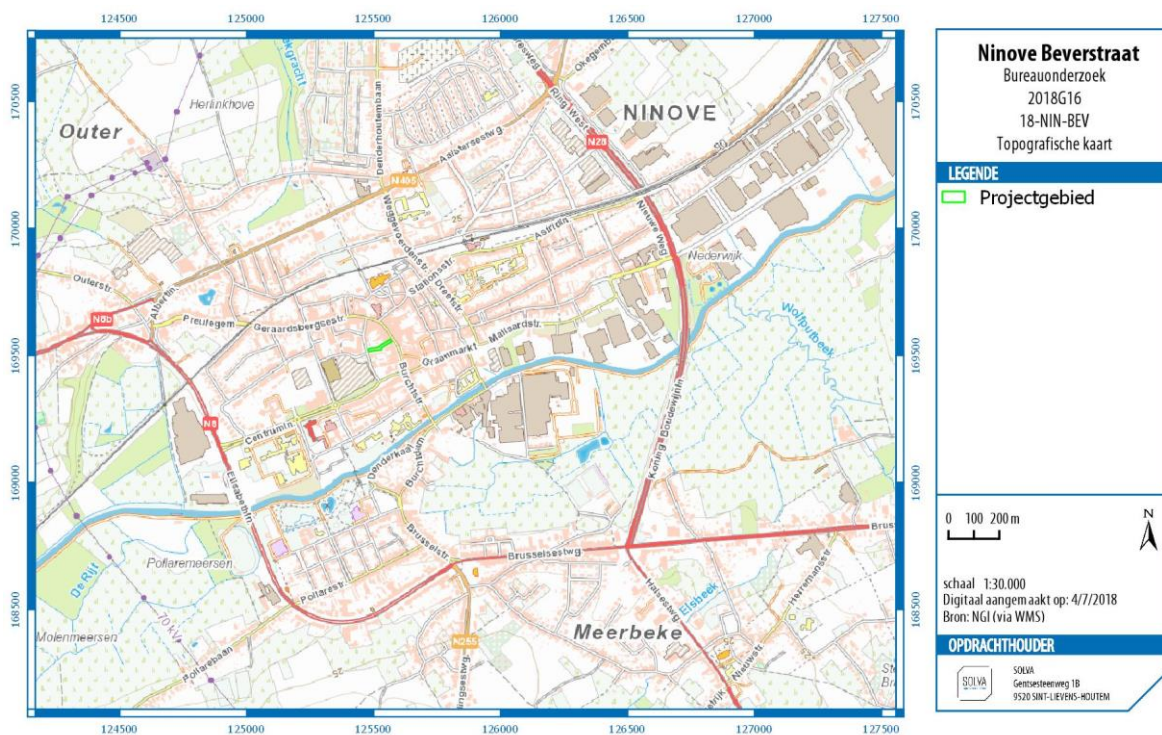
Topografische kaart: zie Figuur 1 en Figuur 2.

Betrokken actoren en specialisten:

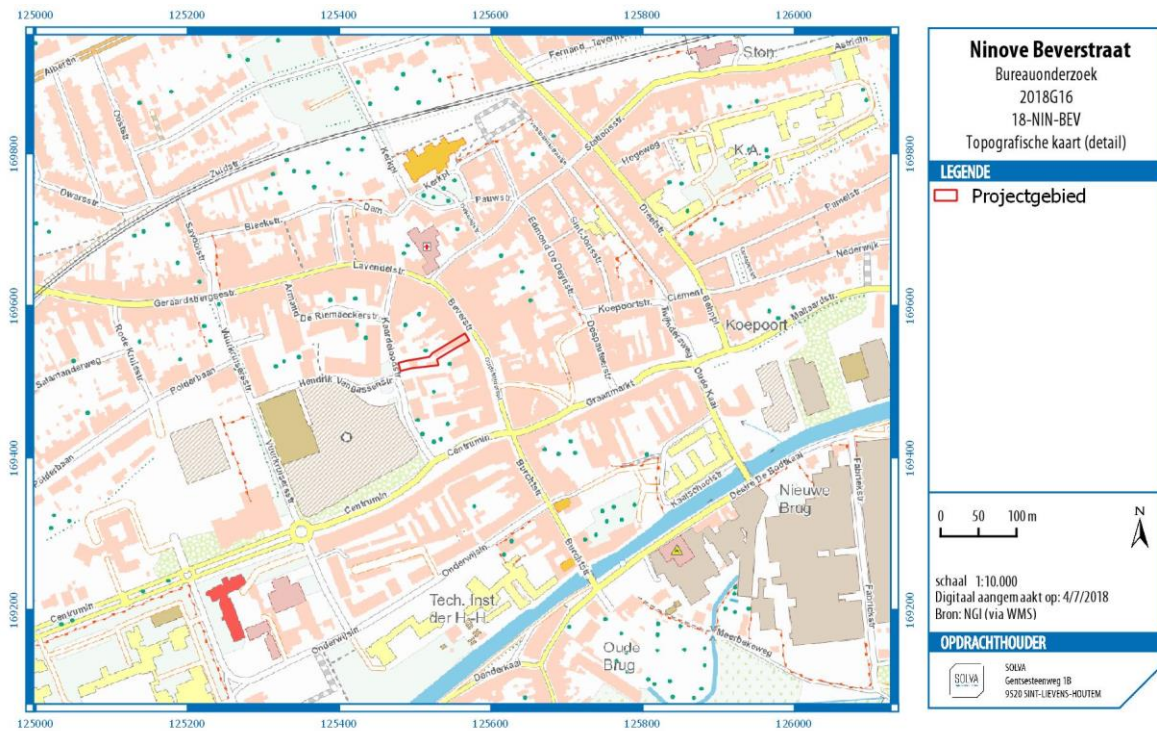
- Erkend archeoloog: Wouter De Maeyer
- Tekst: Silke De Smet
- Kaartmateriaal: Silke De Smet
- Redactie: Bart Cherretté

Wetenschappelijke advisering:

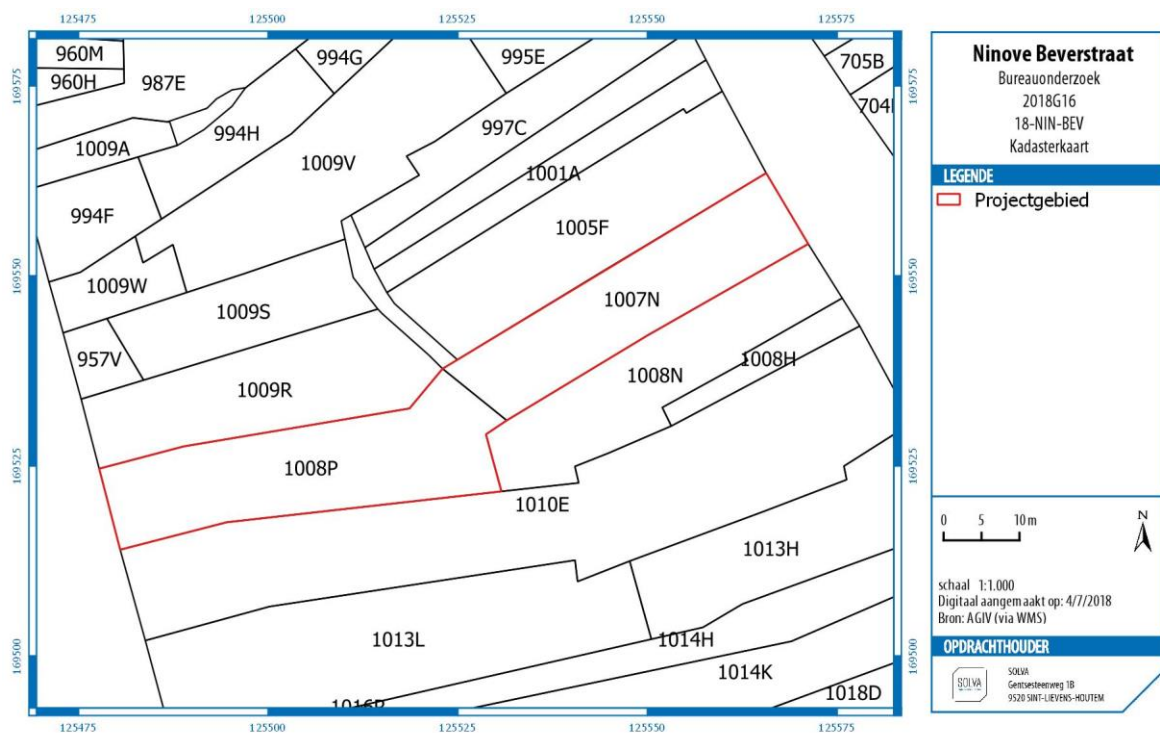
Niet van toepassing

Figuur 4 : Topografische kaart met aanduiding van het projectgebied (bron: NGI; digitaal aangemaakt op 04/07/2018)

Figuur 5: Topografische kaart (detail) met aanduiding van het projectgebied (bron: NGI; digitaal aangemaakt op 04/07/2018)

Figuur 6: Kadasterkaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 04/07/2018)

2.1.1 AANLEIDING VOOR DE OPMAAK VAN DE ARCHEOLOGIENOTA

De zone bevindt zich binnen een beschermde archeologische site of archeologische zone. Bovendien bedraagt de oppervlakte van het projectgebied meer dan 300 m² en de ingreep in de bodem meer dan 100 m².

Derhalve diende in uitvoering van **art. 5.4.1 3°** van het Onroerend Erfgoeddecreet d.d.12 juli 2013, een archeologienota te worden opgesteld ten behoeve van het indienen van de **omgevingsvergunningsaanvraag** voor de aanleg van een doorsteek tussen de Beverstraat en Kaardeloodstraat. Er zijn voor dit dossier geen vrijstellingen van toepassing op bovenvermeld artikelnummer.³

2.1.2 BESCHRIJVING VAN DE GEPLANDE WERKEN

2.1.2.1 DE BESTAANDE TOESTAND

Zie foto 1-8 voor de bestaande toestand van het projectgebied.

Het oostelijk deel van het projectgebied is nagenoeg volledig bebouwd en verhard (zie recente luchtfoto 2015). De woning aan de zijde van de Beverstraat is onderkelderd (foto 1). In het midden van het projectgebied staat een garage, waarin een verharde put gelegen is, vermoedelijk voor reparaties aan auto's (foto 3-4). Aan de zijde van de Kaardeloodstraat is opnieuw een garage gelegen (foto 2). Hiervoor ligt een oprit, die aan de straat omheind is met een poort. De open ruimte tussen de bebouwing wordt, naast een bodembedekking met losse steentjes, ingenomen door een verhard pad, verdere sporen van verharding (foto 8) en verschillende bomen (foto 4-7). Ten slotte wijst een rioolputje op verdere verstoring in de bodem (foto 7).

Foto 1: Kelder onder woning in de Beverstraat

³ Het uit te voeren archeologisch onderzoek valt onder de toepassing van het Onroerend Erfgoeddecreet van 12 juli 2013, het Besluit van de Vlaamse regering van 16 mei 2014 betreffende de uitvoering van het Onroerend Erfgoeddecreet, gewijzigd bij besluit van de Vlaamse regering van 4 december 2015 en de Code van Goede Praktijk voor de uitvoering van en de rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren, versie 4.0 van 1 april 2019.

Foto 3: Zicht binnenin garage aan de Kaardeloodstraat.

Foto 2: Put in de garage ter hoogte van het midden van het projectgebied.

Foto 4: Zicht vanuit het westen op de garage te midden van het projectgebied.

Foto 5: Zicht vanuit het oosten op de garage gelegen aan de Kaardeloodstraat.

Foto 7: Zicht op de zone tussen beide garages, gedeeltelijk verhard en met bomen op verschillende plaatsen.

Foto 6: Riolputje aan de zuidelijke grens van het projectgebied, vóór de middelste garage.

Foto 8: Sporen van verharding langs het verharde pad.

2.1.2.2 DE ONTWERPEN TOESTAND

Zie bijlage 1 voor grondplannen en profielen van de ontworpen toestand voor de doorsteek.

De stad Ninove plant een groene doorsteek tussen de Beverenstraat en de Kaardeloodstraat. Op een deel van het terrein zal een nieuwe verharding aangelegd worden op de te bewandelen zones met graniettegels of betontegels. Daarnaast worden er verschillende houten podia ingericht met ruimte voor etalages. In het midden van de doorsteek zal een speelzone aangelegd worden met een waterpartij. De rest van het projectgebied wordt ingevuld met groene zones, bestaande uit prairiebeplanting en een 14-tal bomen.

De huidige bebouwing zal eerst worden gesloopt, waarbij ook de bestaande vloerverharding wordt verwijderd. Er zal daarbij vermoedelijk 25 tot 30cm afgegraven worden, tot maximaal 40cm onder de nulpas (= dorpel aan de Beverstraat, 31cm boven voetpad). Om de impact op het eventueel aanwezige bodemarchief te beperken of te vermijden, zal het projectgebied niet worden ontmuurd, de kelderruimtes onder de bestaande woningen zullen niet worden uitbroken (zie ook 2.1.3.2 De Randvoorwaarden).

Vanaf het niveau van de uitgraving (maximaal -40cm onder vloerpass) wordt een nieuwe **verharding** aangelegd, waarop tegels, een kleine waterpartij en enkele kleine houten podia worden aangelegd. Er worden voorts ook 14 boomputten aangelegd. De meeste realisaties gaan niet dieper dan het niveau van de uitgraving, enkel de waterpartij en de boomputten zullen lokaal dieper reiken.

In totaal zal ongeveer 312m² een **nieuwe verharding** krijgen. De **graniettegels** liggen verspreid over het projectgebied en nemen in totaal een oppervlakte van 137,024m² in. De aanleg van deze tegels vereist een opbouw van 44cm (zie doorsnede AA). De **betontegels** worden eveneens verspreid aangelegd over het projectgebied, met een totale oppervlakte van 174,742m². De opbouw nodig voor deze tegels bedraagt 44cm.

In het midden van het projectgebied wordt een **speeltuinzone** aangelegd, met een resine vloer die een oppervlakte van 90,87m² inneemt, wat een opbouw van 19cm impliceert. Ter hoogte van de voormalige Beverbeek, in het midden van de speeltuin, zal een **waterpartij** aangelegd worden om de onderliggende Beverbeek te visualiseren. Dit zal een oppervlakte van 18m² innemen, en vereist een betonkuip die tot 48cm onder het ontworpen maaiveld wordt aangelegd. De steunpunten van deze betonkuip, een tiental, komen

tot 80cm onder het ontworpen maaiveld, maar betreffen slechts lokale diepere punten (zie doorsnede CC en DD).

Er zullen verschillende **houten podia** aangelegd worden: drie in het oostelijk deel van het projectgebied aan de Beverstraat (19,141m², 78,956m² en 26,639m²), en één in het westelijk deel aan de Kaardeloodstraat (40,750m²). De platformen van de podia komen tot 45cm boven het ontworpen maaiveld. De steunpunten van de podia worden ingewerkt in een steenslag, met een opbouw van 7cm, over het hele oppervlak van de podia. Hierboven worden voeten in cortenstaal geïnstalleerd ter ondersteuning van de podia. De bovenkant van deze voeten zal op gelijk niveau komen dan dat van het ontworpen maaiveld, waardoor de fundering van de podia 21 cm diep ten opzichte van het maaiveld zal komen te liggen (7cm steenslag, 14cm voeten in cortenstaal).

De groene zones worden ingevuld met onder meer **prairiebeplanting**, die aangelegd zal worden in 30cm bestaande of nieuwe aarde. Verder zullen er 14 nieuwe **bomen** geplant worden.

2.1.3 DE ONDERZOEKSOPDRACHT

2.1.3.1 VRAAGSTELLING

Het bureauonderzoek ten behoeve van de vergunningsaanvraag voor de doorsteek heeft tot doel om op basis van bestaande bronnen informatie te verzamelen over de aan- of afwezigheid van een archeologische site op het terrein, de karakteristieken en bewaringstoestand ervan, de relatie met het landschap, de waarde ervan en de wijze waarop met het terrein moet omgegaan worden bij de geplande bodemingrepen. Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische potentieel van het terrein?
- Wat is de landschapshistoriek van het terrein?
- Welke gebruiksevolutie kende het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?
- Wat is het wetenschappelijk kennispotentieel van een eventueel aanwezige archeologische site op lokaal, regionaal en op Vlaams niveau?
- Wat is de aard en waardering van het kennispotentieel?
- Is er verder vooronderzoek noodzakelijk en welke vorm dient dit aan te nemen?

2.1.3.2 DE RANDVOORWAARDEN

Bij het slopen van de bestaande woningen, wordt gesloopt tot maximaal -40cm onder de nulpas (in essentie de opbraak van het vloerniveau inclusief onderliggend bed. Bij de sloop wordt er niet verder ontmuurd of ontkelderd.

2.1.4 WERKWIJZE EN STRATEGIE VAN HET VOORONDERZOEK

2.1.4.1 MOTIVERING VAN DE ONDERZOEKSSTRATEGIE, -METHODEN EN –TECHNIEKEN

STRATEGIE

In deze nota wordt een **bureauonderzoek** uitgevoerd **voor een zone die gekenmerkt wordt door een hoge dichtheid aan bebouwing in het verleden**. Dit type onderzoek heeft als bijkomend doel de gebruiksgeschiedenis en de relatie tot het omliggende stadsweefsel te kennen. Daarvoor wordt bijzondere aandacht besteed aan het onderzoek van archieven en eventueel eerder uitgevoerd onderzoek naar de historische evolutie van deze stadszone.

Dit bureauonderzoek moet uiteindelijk leiden tot een gemotiveerd advies of, en welke, maatregelen van verder vooronderzoek (met of zonder ingreep in de bodem) op het projectgebied noodzakelijk zijn.

METHODEN EN TECHNIEKEN

Met het oog op een gemotiveerd advies is enerzijds landschappelijk, historisch en archeologisch bronnen- en online beschikbare georeferentie kaartenmateriaal geconsulteerd en zijn eventuele (recente) verstoringen binnen het projectgebied geïnventariseerd, met het oog op het opstellen van een archeologisch verwachtingspatroon. Anderzijds is de impact van de werken op de ondergrond geëvalueerd. Deze impact werd afgewogen ten aanzien van het te veronderstellen verwachtingspatroon, op basis waarvan uiteindelijk een gemotiveerd advies kan opgesteld worden.

2.1.4.2 ORGANISATIE VAN HET BUREAUONDERZOEK

Alle hieronder vernoemde bronnen zijn geconsulteerd door de assistent archeoloog Silke De Smet. Opmaak van de figuren en de georeferentie geschiedde door Silke De Smet. Inhoudelijke afwegingen en keuzes zijn in overleg geschied tussen Silke De Smet, Wouter De Maeyer en Bart Cherretté.

2.1.4.3 ASPECTEN WAARVOOR HET ADVIES VAN SPECIALISTEN WERD INGEROEPEN

Niet van toepassing.

2.1.4.4 ASPECTEN WAARVOOR ALGEMENE WETENSCHAPPELIJKE ADVISERING WERD INGEROEPEN

Niet van toepassing.

2.1.4.5 MOTIVERING VAN DE GESELECTEERDE BRONNEN

Tijdens het bureauonderzoek is een analyse gemaakt van de **bodemsoorten**. Daarnaast werd onderzocht waar mogelijk afgedekte bodems en/of resten uit de prehistorie of jongere periodes kunnen verwacht worden. De aardkundige gegevens zijn online opgezocht via de Bodemverkenner (www.dov.vlaanderen.be) en de Geopunt-kaart (www.geopunt.be), de kaarten zelf zijn geraadpleegd via WMS in een GIS-omgeving. Verdeler van deze kaarten is de Databank Ondergrond Vlaanderen.

Het belangrijkste beschikbare **historisch kaartmateriaal** is vooral geraadpleegd om de grondgebruiksgeschiedenis van het onderzoeksgebied van de laatste eeuwen zo goed mogelijk te kennen. Deze informatie uit het historische kaartmateriaal kan een impact hebben op de kwaliteit van het eventueel oudere bodemarchief. Het historisch kaartmateriaal is georeferentie geraadpleegd via WMS in een GIS-omgeving. Verdeler van het kaartenmateriaal is het Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen.

Voor het archeologisch kader is de Centrale Archeologische Inventaris (**CAI**) geraadpleegd, alsook de beschikbare literaire bronnen.

De **ontwerpplannen** zijn door Blink Architectuur en de stad Ninove ter beschikking gesteld.

Een **terreinbezoek** werd tevens uitgevoerd op 19/02/2019 en lichtte ons in over de toestand van het terrein.

Alle gegevens werden hierna samengebundeld in voorliggende archeologienota.

2.2 ASSESMENTRAPPORT

2.2.1 METHODEN, TECHNIEKEN EN CRITERIA

Het assessmentrapport omvat alle informatie afkomstig uit het **bureauonderzoek**: dit zijn alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal en bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Vanuit deze assessment van het plangebied moet een goede motivering mogelijk zijn over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen maatregelen.

Een waardevol assessment van het archeologisch potentieel van een projectgebied op basis van een bureauonderzoek is enkel mogelijk indien de bronnen voldoende en afdoende relevante gegevens opleveren om de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden. Bij afwezigheid of onvoldoende data zijn bijkomende maatregelen nodig om tot een correcte inschatting voor het projectgebied te komen.

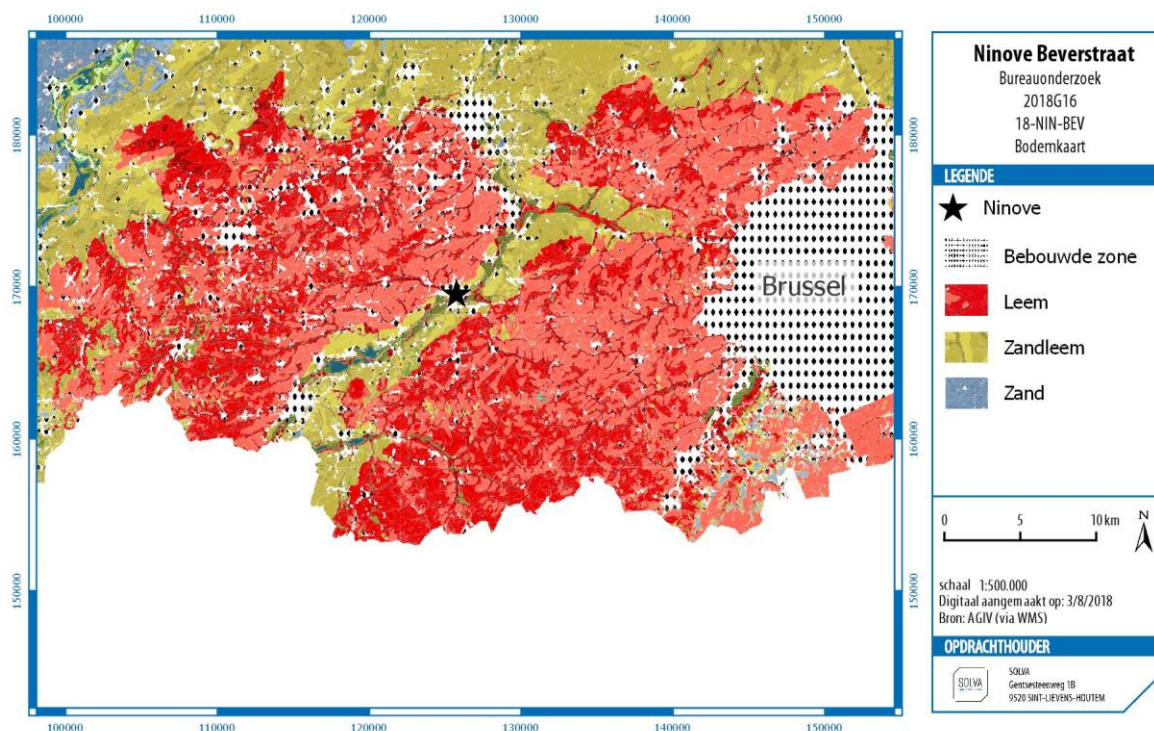
2.2.2 CONSERVATIE-ASSESSMENT

Alle gegenereerde data die in het kader van deze archeologienota tot stand komen, worden door **SOLVA** digitaal bewaard op een centrale server die dagelijks “in-huis” wordt geback-up’t en off-site wordt gekopieerd. Alle gegenereerde data en rapporten zijn geïntegreerd in de **SOLVA**-Archeologiedatabank raadpleegbaar. Een conservatie-assessment voor vondsten of stalen is bij dit bureauonderzoek niet van toepassing.

2.2.3 DE LANDSCHAPPELIJKE LIGGING VAN HET ONDERZOEKSGBIED EN ZJN OMGEVING

2.2.3.1 ALGEMENE LANDSCHAPPELIJKE EN GEOGRAFISCHE SITUERING

Ninove is gelegen in het zuidoosten van de provincie Oost-Vlaanderen, in de **Dendervallei**. Deze kenmerkt zich op deze plaats door de aanwezigheid van uitgesproken steilranden aan de oostelijke flank en een meer glooiend en gradueel opklimmend landschap aan de westelijke flank. De stad is te situeren in de **zandleemstreek** (zie figuur 4), maar het stadscentrum is gekarteerd als antropogene zone.⁴

Figuur 7: Bodemkaart met aanduiding van de locatie van Ninove (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 03/08/2018)

Het projectgebied situeert zich binnen de historische stadskern van Ninove, **in de vastgestelde archeologische zone**. Deze zone is afgebakend op basis van de historische kaarten.⁵ De Beverstraat, genoemd naar de overkapte Beverbeek die hier nabij stroomt, ligt in het westelijke stadsdeel, op zo'n 120 m ten westen van de Graanmarkt. De percelen van het projectgebied, die op de kadasterkaart terug te vinden zijn onder afdeling 2, sectie B, perceelnummers 1007N, 1005F, 1009R en 1008P, worden in het noorden en het zuiden begrensd door andere bebouwde percelen, in het oosten door de Beverstraat en in het westen door de Kaardeloodstraat. De Beverstraat is historisch gezien één van de belangrijkste noord-zuid assen binnen de oude stad (zie 2.2.4.1.2).

⁴ www.geopunt.be

⁵ Van den Hove 2015.

Figuur 8: Locatie van het projectgebied binnen de vastgestelde archeologische zone van Ninove op GRB (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 03/08/2018)

Het projectgebied valt volgens het **gewestplan** binnen **woongebied**.⁶

2.2.3.2 AARDKUNDIGE EN HYDROGRAFISCHE SITUERING

ALGEMENE GEOLOGISCHE EN GEOMORFOLOGISCHE SCHETS VAN DE REGIO⁷

Het projectgebied ligt in de ‘**ecoregio van de zuidwestelijke heuvelzone**’, en meer bepaald in het deel van het **Zuid-Vlaams lemig heuveldistrict**. Dit district bestaat uit een geaccidenteerd Tertiair heuvellandschap waarop voornamelijk lemige eolische gronden werden afgezet. Het district bevindt zich in het zuiden van Vlaanderen.

Tot dit ecodistrict behoren de Vlaamse Ardennen, de Kesterberg en Oudenberg (Pajottenland), maar ook zijn uitlopers. Typisch binnen dit gebied is het voorkomen van veelvuldige bronnen, dit op de kleilaag van de Formatie van Gent, Lid van Merelbeke. Verder zijn ook de Diestiaanheuvels (ten zuiden) typerend voor het gebied. Het volledige gebied bezit (vrij) grote reliëfverschillen, met voornamelijk lemige afzettingen.

De sterke erosie op het einde van het Tertiair en tijdens het Pleistoceen veroorzaakte het huidig golvend tot sterk golvend reliëf. Dit levert een opeenvolging op van open kouters op de leemruggen en, in de beekdalen, depressies met een gesloten begroeiing. In het zuiden wordt het landschap bepaald door de zogenaamde Zuid-Vlaamse Heuvelrij. De valleien zijn daar zeer sterk ingesneden, soms bijna kloofdalen, en de ruggen zijn zacht hellend. Er is een opeenvolging te zien van langgerekte leemruggen met relatief vlakke delen en zachte hellingen, gescheiden door talrijke beekvalleien en depressies, die dikwijls

⁶ Informatie opgehaald via www.geopunt.be (WMS niet meer beschikbaar).

⁷ We baseren ons voor deze beschrijving op de definitie en karakterisering van de ecodistricten in Vlaanderen. In het concept ‘ecodistrict’ worden diverse geologische, geomorfologische, bodemkundige, hydrografische en historisch-geografische aspecten, die ook een determinerende invloed hebben gehad op het menselijk handelen in het verleden, in relatie tot elkaar besproken: Sevenant et al. 2002.

begrensd zijn door een steile rand. Typisch is het voorkomen van asymmetrische dalen, door de ongelijkmatige afzetting van de loesspakketten tijdens de laatste ijstijd.

Het reliëf in het district is golvend tot sterk golvend, zelfs plaatselijk heuvelig in het zuidelijke deel, met hellingsgraden van 9 % en meer. Het wordt gekenmerkt door een opeenvolging van ruggen, afgewisseld met diep ingesneden beekvalleien en secundaire depressies. Het zuidelijk deel bestaat uit een aantal westzuidwest-oostnoordoost georiënteerde heuvelrijen, wier absolute hoogte van zuid naar noord progressief afneemt. De hoogste heuvelrij situeert zich in de buurt van de taal- en gewestgrens, met o.a. de Kluisberg, de Spinnessenberg, de Hotondberg, de Muziekberg, de Pottelberg en de Mont de Rode, maar ook de Oudenberg (Geraardsbergen). Op het raakpunt van de oost-west en noord-zuid gerichte heuvelkammen van de Vlaamse Ardennen bevindt zich het hoogste punt (d'Hoppe, 157,5m) in het bos van Pottelberg. Deze kam vormt de geologische ruggengraat van het fysisch landschap en is een onderdeel van een groter geheel van getuigenheuvels dat zich uitstrekt van Frans-Vlaanderen via het West-Vlaams Heuvelland, de Vlaamse Ardennen, het Pajottenland en het Hageland tot Midden-Limburg waar het tegen het Kempisch Plateau uitwigt. Een lagere, structurele kamlijn waarvan de hoogste delen met de hoogtelijn van 100m flirten en die ten opzichte van het hydrografisch stelsel duidelijk contrasterend is, omvat van west naar oost volgende plateaus: Eikenberg-Kapelleberg-Boigneberg (Maarkedal), Varentberg-Hoogkouter (Horebeke), plateau Pottenberg-Leberg-Valkenberg (Brakel), Steenberg-Potaardeberg (Zottegem) en tenslotte de Biezelenberg (Herzele). Vermits de weerstandbiedende ijzerzandsteenlagen er volledig weggespoeld zijn, profileren deze plateaus zich als open akker- en kouterlandschappen.

Bodems

De bodemseries worden gerangschikt in twee groepen. Enerzijds de plateau- en hellinggronden met hoofdzakelijk (niet tot sterk gleyige) diepe leemgronden (meer dan 80 cm dik) met een al dan niet (sterk) gevlekte textuur B-horizont. Verspreid, maar vooral langs de valleiranden komen ondiepe leemgronden met textuur B-horizont voor, met een zand- of kleisubstraat beginnend op geringe diepte, evenals beperkte oppervlakten zandleem- en kleigronden met een niet bepaalde profielontwikkeling. Plaatselijk, op enkele hoge toppen en steile hellingen, dagzoomt het Tertiair kleiig of zandig materiaal.

Anderzijds zijn er de vallei- en depressiegronden, met dominantie van jonge leem- of zandleembodems zonder profielontwikkeling.

Het noordelijk gebied wordt plaatselijk gedomineerd door zandleemgronden, evenals het gebied rondom de alluviale vlakte van de Dender en de Bellebeek.

De beekalluvia staan onder invloed van een permanente grondwatertafel, die aan een regelmatige seizoenschommeling onderhevig is. Op de plateau- en hellinggronden ligt de watertafel zeer diep, behalve waar stuwwater en bronniveaus voorkomen. Deze bronniveaus treden overal op waar watervoerende lagen van het Tertiair substraat dagzomen.

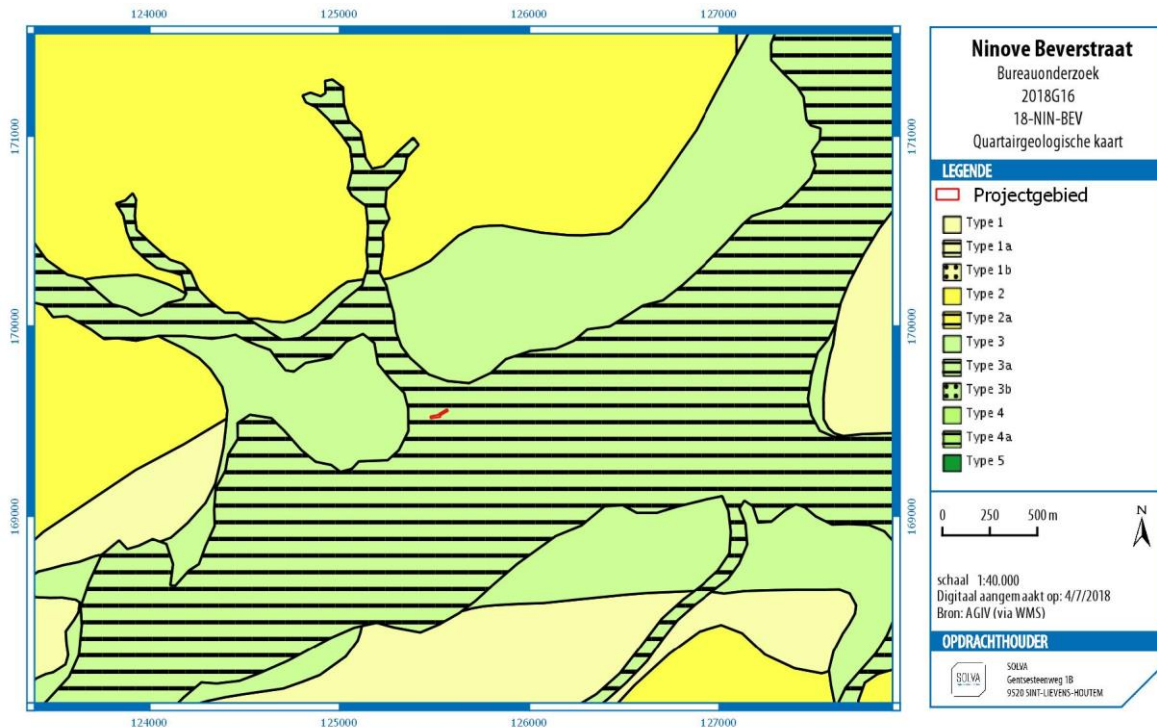
Geologie

Tijdens het Tertiair werden door de zee verschillende zand- en kleilagen afgezet, achtereenvolgens de Formatie van Kortrijk, Formatie van Tielt, Formatie van Gent, Formatie van Lede, Formatie van Maldegem en Formatie van Diest. Na daling van de zeespiegel werden deze sedimenten in het Pleistoceen (Quartair) door erosie aangetast, en dan voornamelijk de zandige formaties. De kleiige lagen boden meer weerstand aan de erosie en vormden de heuveltoppen van het Tertiair reliëf. Hierdoor vormt de Formatie van Gent nu het hoofdsubstraat, en zijn de Formatie van Lede en Maldegem nog slechts op de heuvelruggen te vinden. Van de Formatie van Diest zijn nog slechts enkele relictten over op de hoogste toppen (Vlaamse Ardennen en heuvels ten zuiden van Geraardsbergen). Tijdens de laatste ijstijd werd dit landschap bedekt met niveo-eolische leem (0 tot 15 m). Onder invloed van de overheersende westenwinden tijdens het Weichselglaciaal werden de naar het westen gerichte hellingen slechts met een dunne laag löss bedekt. Op plaatsen die tegen de dominerende winden beschermd waren (de oostelijk gerichte hellingen en de kleinere plateaus) is de lössmantel zeer dik. De Tertiaire lagen komen slechts op een zeer beperkt aantal plaatsen aan het oppervlak.

Gedurende het Holoceen had eerst een riviererosie van het Pleistocene leemdek plaats. De beekvalleien werden verder uitgediept en er ontstonden ook secundaire depressies. De vallei van de Dender bijvoorbeeld werd uitgeschuurd tot op de leperiaanse kleilagen. Later werd de vallei gedeeltelijk opgevuld met lemig alluvium en venig materiaal. Ten gevolge van ontbossing in recente tijden trad hellingserosie op; het meeste afgespoelde materiaal werd als colluvium afgezet aan de voet van de hellingen.

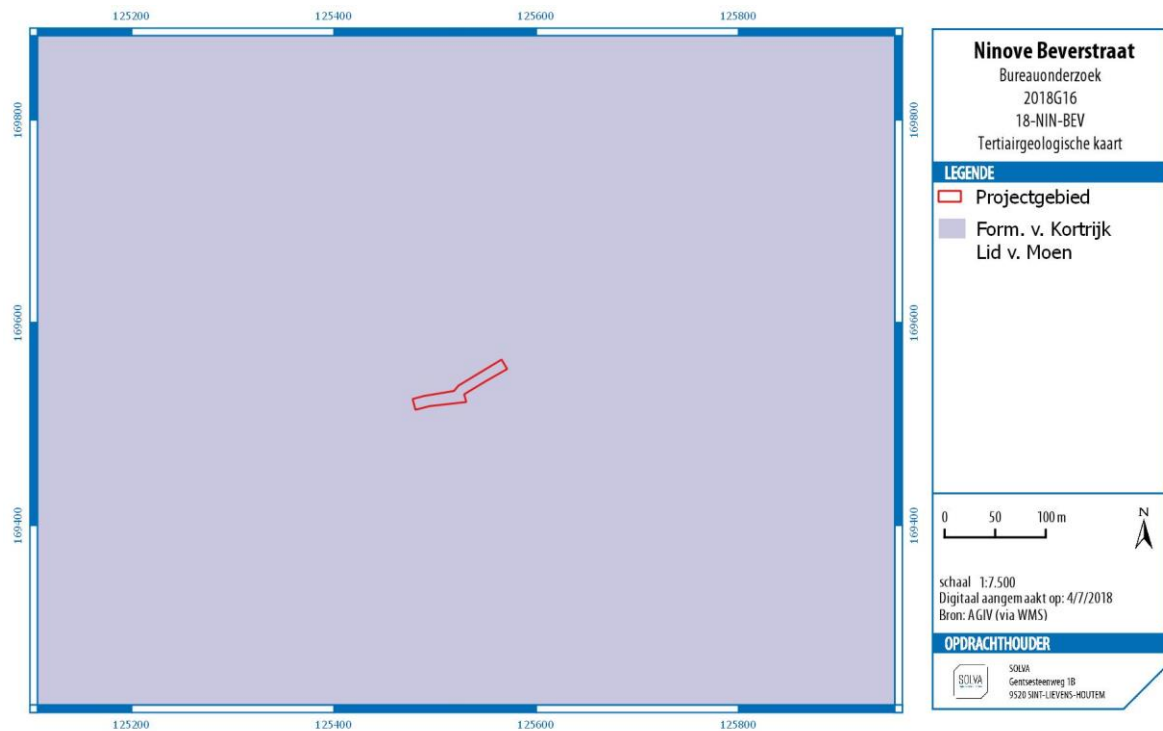
HET PROJECTGEBIED

De **Quartairgeologische profieltypekaart** karakteriseert het projectgebied als Holocene en/of Tardiglaciale fluviaatiele afzettingen (a) bovenop de Pleistocene sequentie (3) (zie figuur 6).

Figuur 9: Quartairgeologische kaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 04/07/2018)

Op de **Tertiairgeologische profieltypekaart** (figuur 7) is te zien dat het projectgebied gelegen is op de Formatie van Kortrijk (Lid van Moen). Op het terrein is dit te zien als grijze klei tot kleihoudend silt met kleilagen.

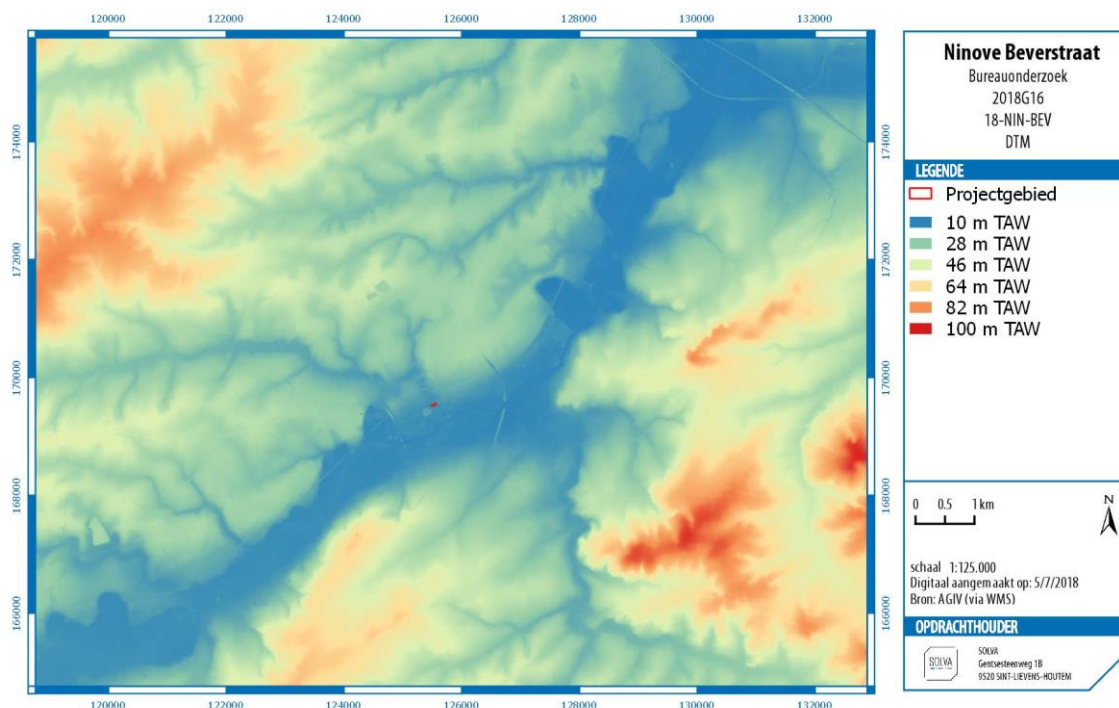

Figuur 10: Tertiairgeologische kaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 04/07/2018)

Voor het gebied is **geen geomorfologische kaart** beschikbaar.

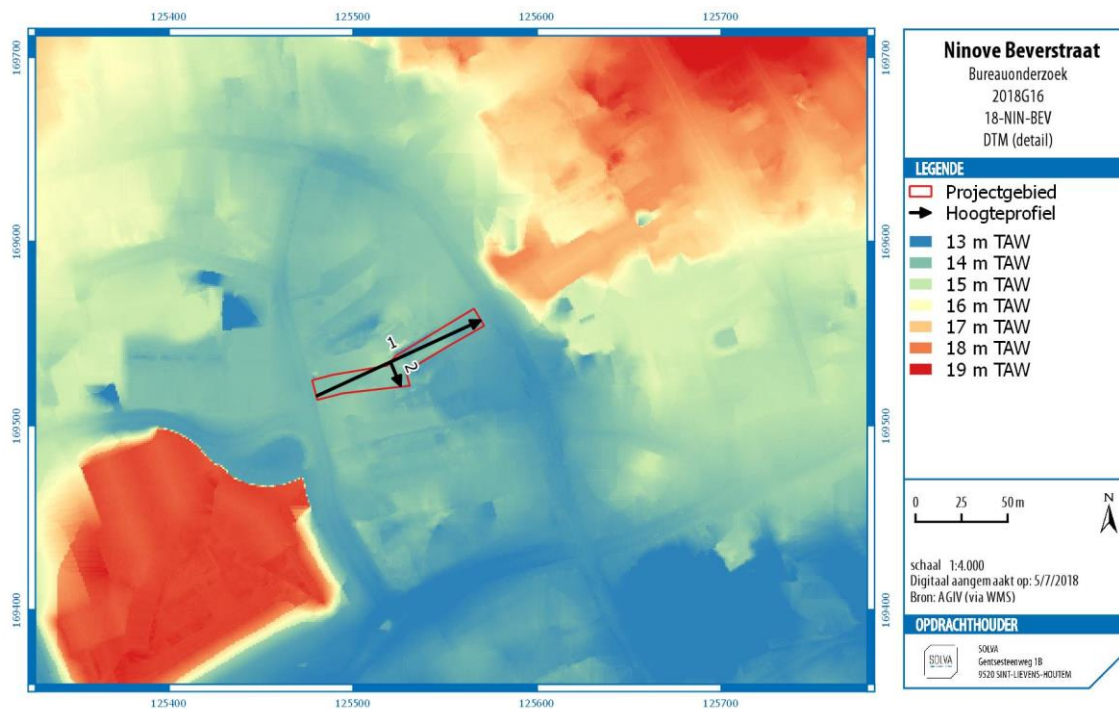
2.2.3.3 FYSISICH-GEOGRAFISCHE SITUERING

De stad Ninove is gelegen in de vallei van de Dender, met hoogtes die schommelen tussen +10 m TAW in de vallei tot +80 m TAW op de heuvelruggen (zie figuur 8).

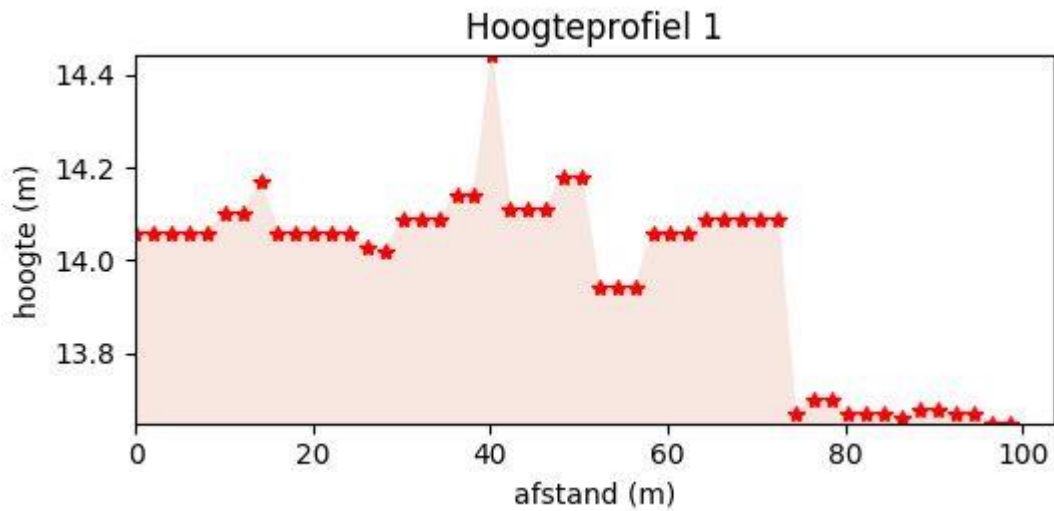

Figuur 11: Digitaal terreinmodel met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 05/07/2018)

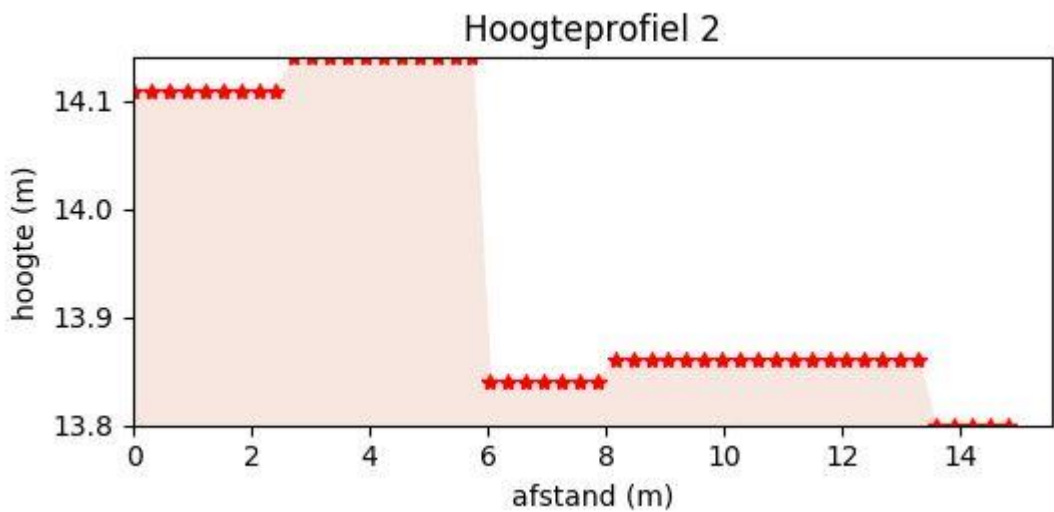
Voor het projectgebied zelf is het hoogteverloop uiteraard sterk bepaald door de bebouwing. De oorspronkelijk microtopografie is dus sterk beïnvloed.

Figuur 12: DTM (detail) met aanduiding van het projectgebied en de hoogteverloopp lijnen (bron: AGIV en Geopunt; digitaal aangemaakt op 05/07/2018)

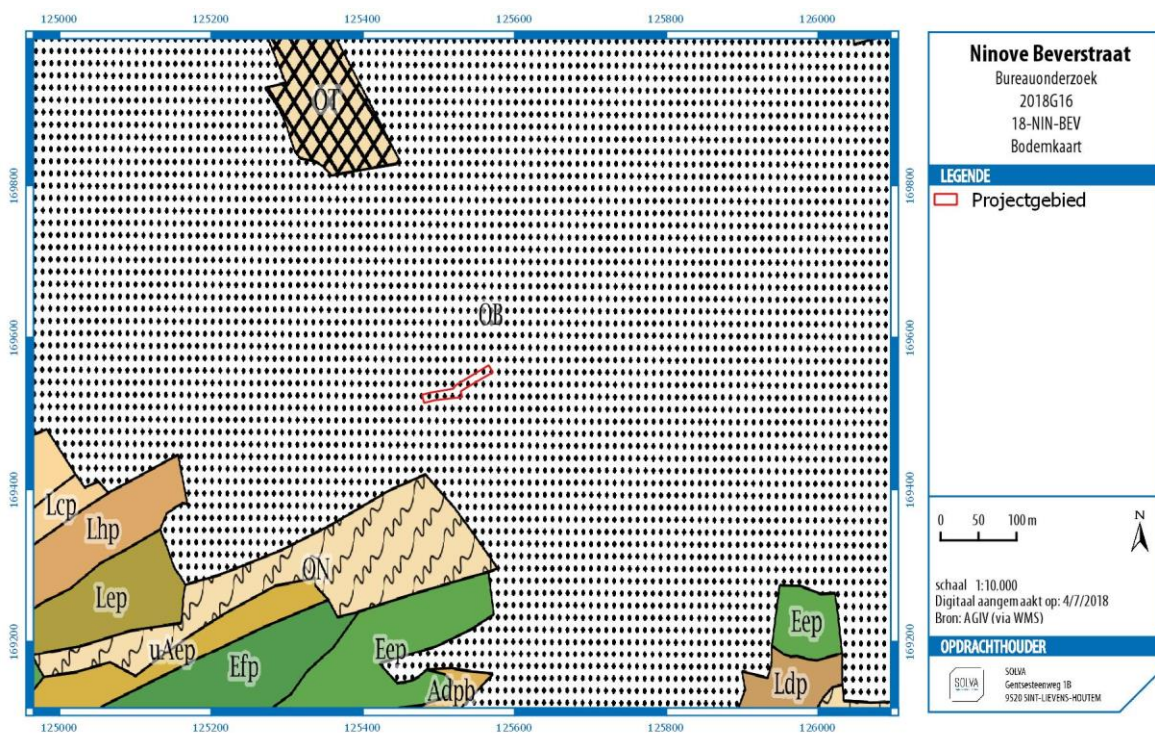

Figuur 13: Hoogteprofiel 1 (west-oost) van het projectgebied (bron: Geopunt; digitaal aangemaakt op 05/07/2018)

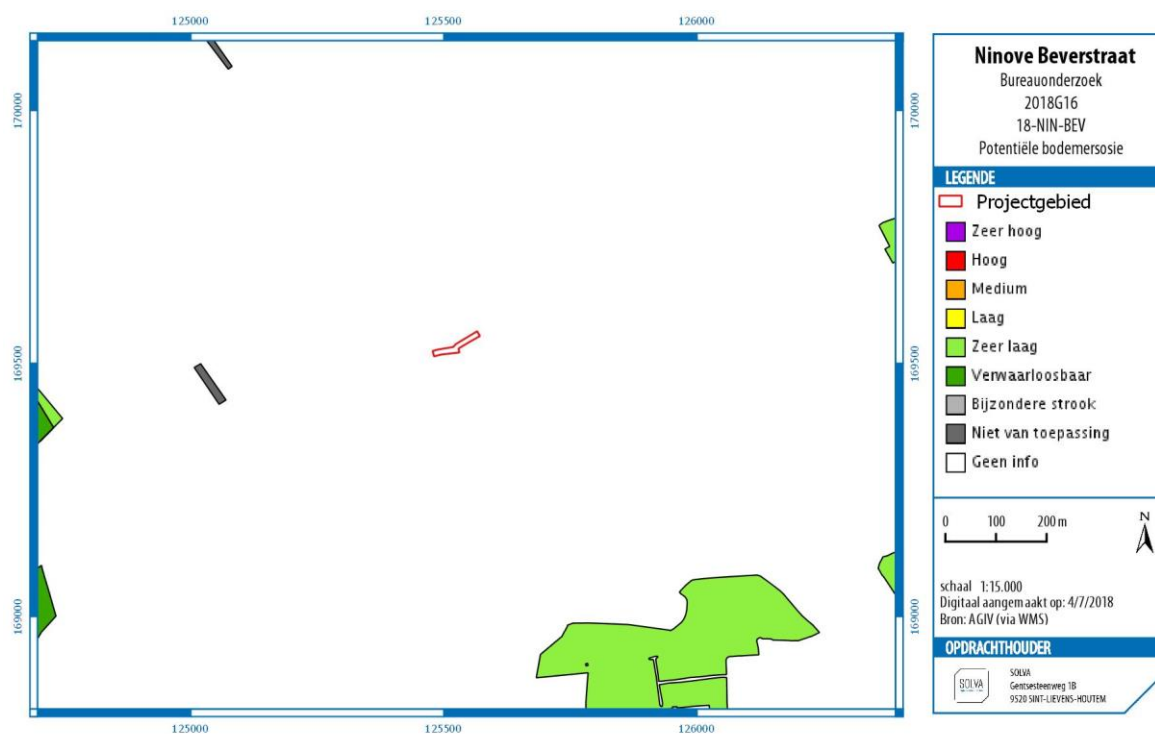

Figuur 14: Hoogteprofiel 2 (noord-zuid) van het projectgebied (bron: Geopunt; digitaal aangemaakt op 05/07/2018)

Aangezien het projectgebied in de bebouwde stadskern ligt, geven de **potentiële bodemerosiekaart** en de **bodemkaart** geen informatie. Afgaande op de algemene bodemkaart en de nabijheid van de Dender, kunnen we veronderstellen dat de bodem bestaat uit natte zandleembodems.

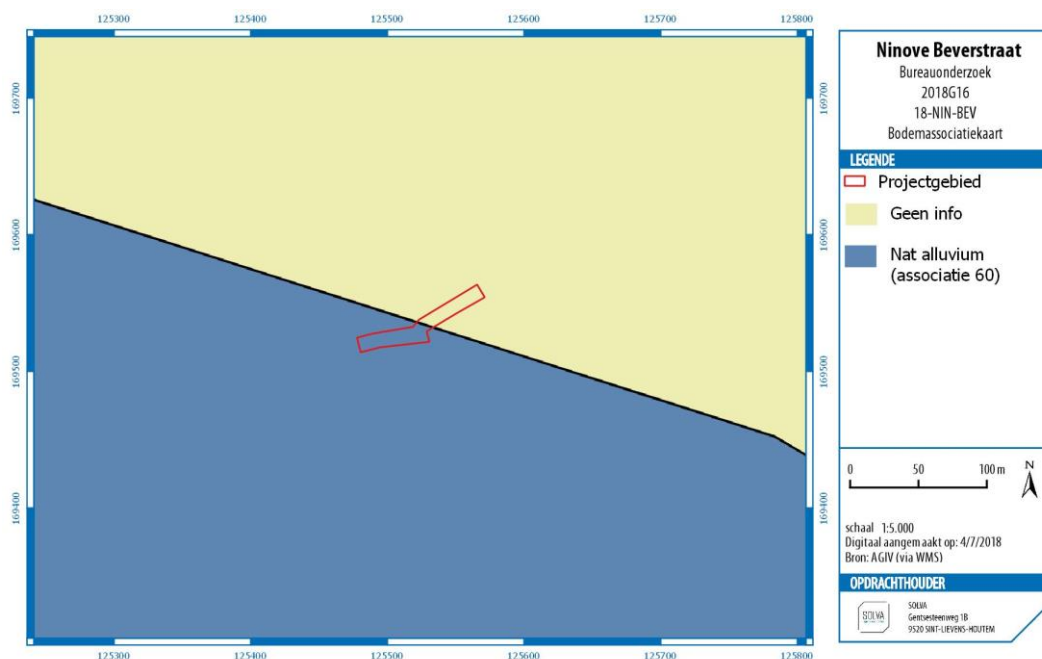

Figuur 15: Bodemkaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 04/07/2018)

Figuur 16: Potentiële bodemerosiekaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 04/07/2018)

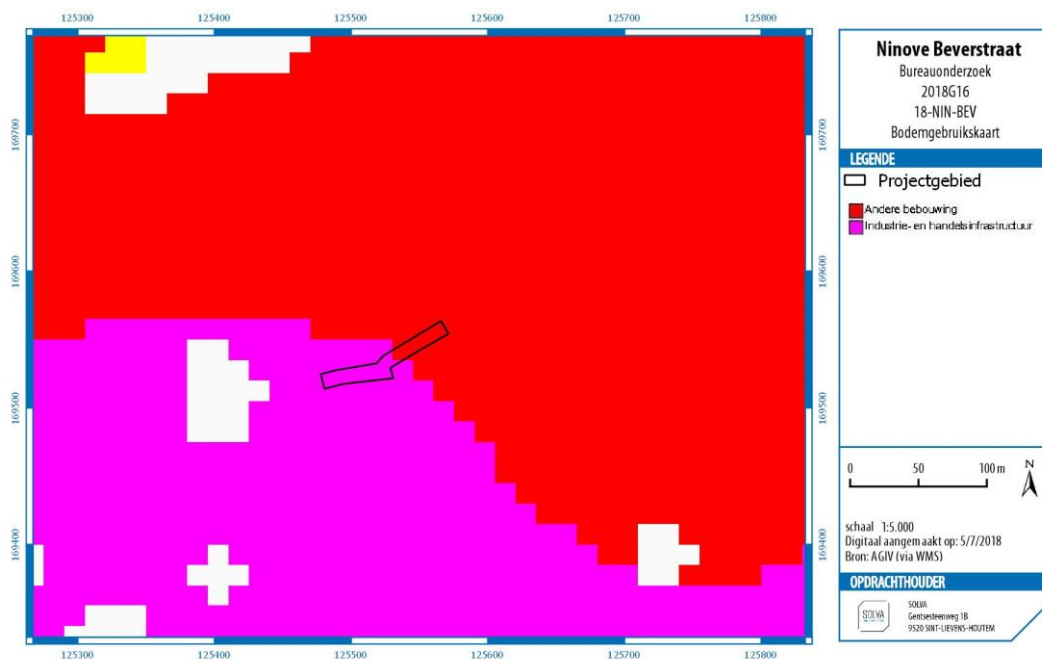
De **bodemassociatiekaart** toont voor het westelijk deel van het projectgebied natte alluviale gronden zonder profielontwikkeling (associatie 60). Het oostelijk deel is te zwaar verstoord door bebouwing om informatie te kunnen leveren (figuur 14).

Figuur 17: Bodemassociatiekaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 04/07/2018)

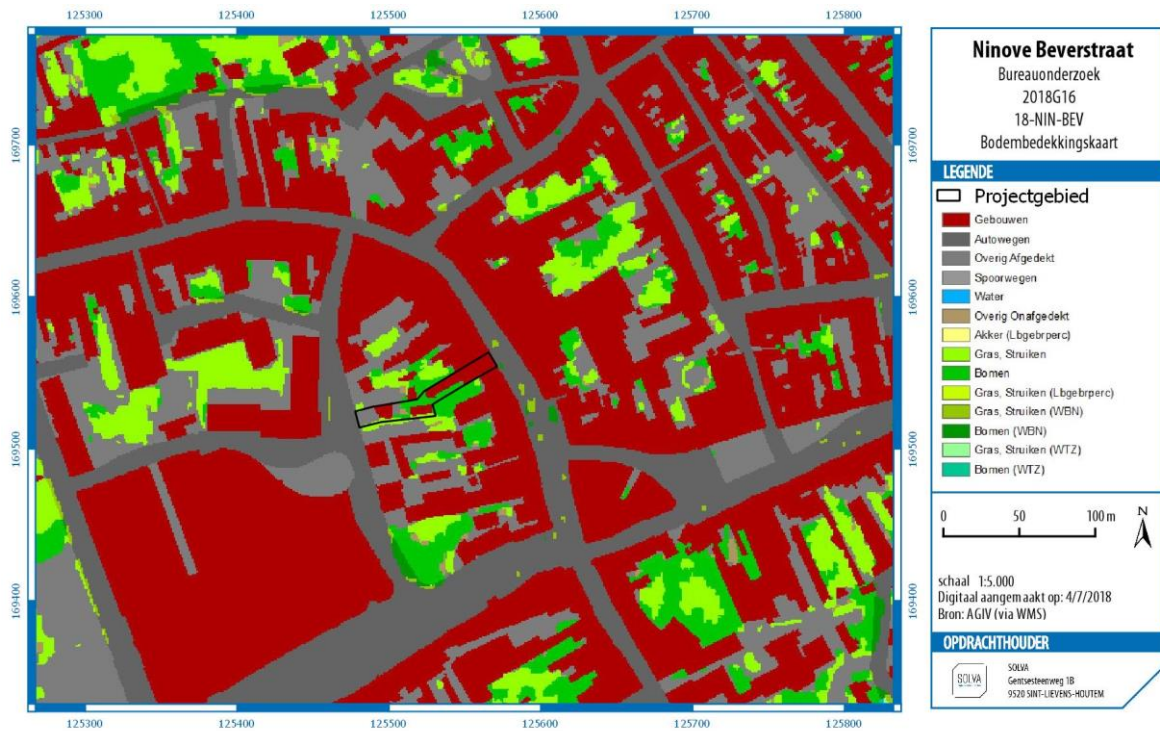
2.2.3.4 GRONDGEBRUIK

De **bodemgebruikskaart** (figuur 15) toont weinig verrassend “andere bebouwing” voor het oostelijk deel van het projectgebied, en industrie- en handelsinfrastructuur voor het westelijk deel.

Figuur 18: Bodemgebruikskaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 05/07/2018)

Ook de **bodembedekkingskaart** toont een mix van gebouwen, groene zone (tuin) en afgedekte gronden (parking). Dit wordt gevisualiseerd op een luchtfoto uit 2015 (zie figuur 16). Een gedetailleerde beschrijving van de bestaande toestand van het projectgebied wordt beschreven onder 2.1.2.1.

Figuur 19: Bodembedekkingskaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 04/07/2018)

2.2.4 HET ONDERZOCHE GEBIED EN ZIJN OMGEVING IN ZIJN HISTORISCH KADER

2.2.4.1 HISTORISCH KADER

2.2.4.1.1 ALGEMENE GESCHIEDENIS VAN NINOVE

Over het ontstaan van Ninove ontbreekt het ons aan bronnenmateriaal en is bijgevolg zeer weinig geweten. De oudste vermelding stamt uit 821, wanneer in een oorkonde van keizer Karel de Grote de schenking van een deel van **villa Neonifio** aan de abdij van Saint-Amand-Lez-Eaux beschreven wordt.⁸ Het villadomein maakte toen deel uit van de Pagus Brachbatensis of de gouw Brabant.⁹

Bij de interpretatie van historische gegevens in functie van de reconstructie van de stadsontwikkeling door de lokale historici wordt algemeen uitgegaan van het **theoretisch model** waarbij een aantal verspreide woningen in de omgeving van velden of een kouter geleidelijk aangroeien tot een kleine nederzetting.¹⁰ Dergelijke nederzettingen evolueren in de Karolingische periode (8ste-9de eeuw) niet zelden tot een domeincentrum of villa. Over de precieze locatie van de *villa Neonifio* is er voorlopig nog geen eensgezindheid. In een artikel uit 1996 vereenzelvigd G. Vande Winkel deze Karolingische villa met het "Oude Hof" van de heren van Ninove, gelegen ten zuiden van de Graanmarkt en aan de samenvloeiing van de Dender en de Molendender.¹¹ Hiermee sluit deze zich aan bij de visie die H. Vangassen reeds enkele decennia eerder formuleerde (zie Figuur 20).¹²

In een aantal publicaties uit 2005 en 2008 wordt de Karolingische *villa Neonifio* echter vereenzelvigd met het Hof te Nederwijk, gelegen in de Nederwijk (zie Figuur 21).¹³ Volgens D. Van de Perre moet de oudste bewoningskern van Ninove alsook de eerste parochiekerk dan ook hier gesitueerd worden.

Na het uiteenvallen van het Karolingische rijk (843) vormt het gebied tussen Schelde en Dender (waartoe ook Ninove behoort) het graafschap Biest en later het markgraafschap Ename. Midden 11de eeuw wordt het noordelijk deel van de mark Ename, waaronder ook Ninove, veroverd door de graaf van Vlaanderen en zien we een vervanging van Ename door Aalst als politiek centrum van het gebied tussen Schelde en Dender, hetgeen later binnen Rijksvlaanderen het Land van Aalst zal uitmaken.¹⁴ Vanaf dit moment neemt Ninove een belangrijke strategische plaats in, gezien de ligging aan de grens met het opkomende hertogdom Brabant.

Volgens D. Van de Perre en G. Vande Winkel kan in de loop van de 9de-10de eeuw een verschuiving van locatie van de bewoningskern (van de Nederwijk naar het gebied rond de Graanmarkt) of alleszins een wijziging in het bewoningspatroon verondersteld worden. Ze stellen dat dit gebeurt onder invloed van de gewijzigde politieke situatie en machtsverhoudingen. Ze zijn van mening dat het bewoningspatroon verandert en dat er in heel wat nederzettingkernen in onze streken *castella recens facta* ontstaan ten gevolge van een dreiging van buitenaf (traditioneel beschouwd als de invallen van de Noormannen).¹⁵ Zij sluiten zich aan bij de hypothese dat wanneer er nog geen sprake is van een geconcentreerde bewoningskern er zich een oprichting van vluchtburgen voordoet en dat er bij reeds bestaande prestedelijke bewoningskernen een aarden versterking wordt gebouwd. Deze versterkingen zouden vaak nog terug te vinden zijn in de huidige stadsplattegrond in de vorm van een circulair of semi-circulair patroon. In het geval van Ninove gaan D. Van de Perre en G. Vande Winkel uit van de oprichting van een vluchtburg in de vorm van een halvekringversterking. Over de precieze locatie van deze versterking zijn de geschiedschrijvers het niet altijd eens. In hun laatste publicatie plaatsen D. Van de Perre en G. Vande Winkel deze halvekringversterking binnen de benedenloop van de Beverbeek en de Molendender-Dender, waarbij een kunstmatig aangelegde gracht ten westen van het Oudstrijdersplein de versterking vervolledigde.¹⁶ De

⁸ Van de Perre 2005, 13.

⁹ Vande Winkel 1996, 218.

¹⁰ Demeulemeester 1990, 117-149.

¹¹ Vande Winkel 1996, 212-213.

¹² Vangassen 1949, 59-61.

¹³ Van de Perre 2005 & Van de Perre & Vande Winkel 2008, 51.

¹⁴ Vande Winkel 1996, 218 & Van de Perre & Vande Winkel 2008, 52.

¹⁵ Vande Winkel 1996, 204-205.

¹⁶ Van de Perre & Vande Winkel 2008, 52.

huidige Graanmarkt, de Lange Muntstraat en het Oudstrijdersplein vormen in dit geval de kern van de versterking.

Naar aanleiding van de publicatie van een opgravingsverslag formuleerden W. Wouters en J. Peersman hun visie op de lokalisatie van deze versterking (zie Figuur 22). Zij plaatsen deze ten noorden van de Graanmarkt, binnen de grenzen van de Kaardeloodsstraat en de De Deynstraat. Ook toponymische gegevens (Oude Vesten) wijzen volgens beide auteurs op het bestaan ervan.¹⁷

Deze evolutie in het bewoningspatroon betekent een continuïteit in de bewoning wanneer we het “Oude Hof” als de Karolingische hoeve beschouwen (conform Vangassen en Vande Winkel), maar duidt op een discontinuïteit wanneer we het Hof te Nederwijk als de oudste bewoningskern zien (conform Van de Perre). Beide theorieën zijn het er evenwel over eens dat de versterking gecontroleerd werd door een lokale autoriteit, in dit geval de grootgrondbezitters van de Karolingische villa. Vanaf de 2de helft van de 11de eeuw worden deze Heren van Ninove vazal van de graaf van Vlaanderen en krijgen ze van hem de heerlijkheid Ninove in leen. Bovendien behoren ze als stalmeesters van de graaf tot de meest invloedrijke adellijke geslachten van Vlaanderen.¹⁸

Binnen de visie van D. Van de Perre betekent dit dat de Heren van Ninove een tweede hof oprichten, ditmaal met een residentiële in plaats van een landbouweconomische functie: het “Oude Hof” gelegen aan de Graanmarkt.¹⁹

Volgens D. Van de Perre, G. Vande Winkel en H. Vangassen evolueert in de loop van de 11de eeuw de versterking verder tot de kern van de middeleeuwse heerlijkheid: er wordt een beperkte marktfunctie toegekend en de opkomst van belangrijke landwegen die door de nieuwe omwalde bewoningskern lopen, zorgen voor strategische belangen. Ook de ligging van Ninove aan de grens van het graafschap Vlaanderen verhoogde het belang van de omwalde stadskern. In de loop van de 11de en 12de eeuw breidt volgens hoger vernoemde auteurs de bewoning nog verder uit langs de Beverstraat en de Burchtstraat (Figuur 20 en Figuur 21). Om deze nieuwe bewoning eveneens te beschermen wordt achter de huizen een eerste stadsomwalling aangelegd. Het is in dit kader dat volgens hen het toponiem “Oude Vesten” moet gesitueerd worden.²⁰ Een deel van deze gracht is nog te zien op het plan van Sanderus (ca. 1640) (zie **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**).

¹⁷ Wouters & Peersman 1993, 340.

¹⁸ Van de Perre & Vande Winkel 2008, 52.

¹⁹ Van de Perre & Vande Winkel 2008, 52.

²⁰ Vangassen 1960, 45-47; Van de Perre & Vande Winkel 2008, 53.

Figuur 20: Ontwikkeling van Ninove volgens H. Vangassen en G. Vande Winkel. (bron: Google maps) 1: De Nederwijk; 2: Villa Neonifio (8ste-9de eeuw); 3: Halvekringversterking (9de-10de eeuw); 4: Uitbreiding langs de Bever- en Burchtstraat (11de-12de eeuw); 5: Mottekasteel (omstreeks 1100); 6: Abdij (1157); 7: Uitbreiding en bouw stadswal (13de en 14de eeuw)

Figuur 21: Ontwikkeling van Ninove volgens D. Van de Perre. (bron: Google maps) 1: De Nederwijk en de villa Neonifio (8ste-9de eeuw); 2: Halvekringversterking (9de-10de eeuw); 3: Uitbreiding langs de Bever- en Burchtstraat (11de-12de eeuw); 4: Mottekasteel (omstreeks 1100); 5: Abdij (1157); 6: Uitbreiding en bouw stadswal (13de en 14de eeuw)

Figuur 22: Ontwikkeling van Ninove volgens W. Wouters en J. Peersman (bron: Google maps) 1: Gebied omsloten door eerste omwalling; 2: Mottekasteel (omstreeks 1100); 3: Abdij (1157)

In de 12de eeuw krijgen we twee nieuwe elementen in de stadsontwikkeling. De Heren van Ninove richten rond 1100 een versterkte burcht op buiten de omwalde stadskern. Het betreft een mottekasteel op de rechteroever van de Dender, een strategisch zeer belangrijke plaats bij de grens met Brabant. In 1114-1119 stichten deze Heren van Ninove tevens een klein seculier kapittel in de parochiekerk van de Nederwijk, dat in 1137 omgevormd wordt tot een premonstratenzer abdij. In 1157 verhuist deze abdij naar een hoger gelegen gebied ten noorden van de stad.²¹ Op deze wijze heeft Ninove in de 12de eeuw volgens D. Van de Perre en G. Vande Winkel een driedelige bewoningsstructuur: de omwalde stadskern rond de Graanmarkt, de burchtsite op de rechteroever van de Dender en de abdijsite in het noorden.

In de loop van de 13de en 14de eeuw worden de onbewoonde gebieden tussen deze drie kernen verder opgevuld. De aanzet hiertoe wordt gegeven met het verleggen van de parochiekerk van de Nederwijk naar de nieuwe abdijsite, ten oosten van de abbatiale kerk.²² Langs de Burchtstraat wordt in de 13de eeuw een hospitaal²³ en een begijnhof gesticht en in de 14de eeuw krijgen we de opkomst van de stedelijke schuttersgilden. Een tweede omwalling wordt aangelegd en deze omsluit zowel de burcht als de abdij.²⁴

Hoewel de hierboven geschetste historiek een vrij aannemelijk en samenhangend beeld schetst van de ontstaansgeschiedenis van Ninove, zijn enkele kanttekeningen en nuanceringen hierbij toch aangewezen. De globale visie op de vroegste stadsontwikkeling van Ninove baseert zich, hoewel in de loop der jaren aangepast aan nieuwe gegevens, grotendeels op een algemeen ontwikkelingsmodel voor steden in de Zuidelijke Nederlanden, zoals dit vooral werd ontwikkeld in de late jaren '80.²⁵ Dit ontwikkelingsmodel werd in het verleden opgesteld aan de hand van én getoetst aan enkele concrete voorbeelden, zoals bijvoorbeeld Aalst.²⁶ Voor Ninove werden vaak parallellen getrokken met de situatie in Aalst, er van uitgaande dat deze stad een gelijkaardige ontwikkeling kende. Het hanteren van dergelijke ontwikkelingsmodellen en parallellen houdt echter zekere risico's in, aangezien de ontwikkeling van een stad zeer sterk bepaald wordt door regio-specifieke omstandigheden. Uit een uitgebreide studie van R. Rutte omtrent stedenpolitiek en stadsplanning in de Lage Landen in de 12de-13de eeuw blijkt overigens zeer duidelijk dat de vorm en achtergronden van het verspreidingspatroon van de steden binnen het landschap, evenals die van de stadsplattegronden, van stad tot stad sterk kunnen verschillen. Ook de rol die de

²¹ Vangassen 1960, 50-59; Van de Perre & Vande Winkel 2008, 53.

²² Vangassen 1960, 64-65; Van de Perre & Vande Winkel 2008, 56; Berkens et al., 2008, 4-5.

²³ Vangassen 1960, 67-72.

²⁴ Vangassen 1960, 65-67; Van de Perre & Vande Winkel 2008, 56-57.

²⁵ Demeulemeester 1990.

²⁶ Callebaut et al. 1994; De Groote & Moens 1995; De Groote 2000, 234-252; Callebaut 1983, 227-249.

landsheren van Vlaanderen, als vertegenwoordigers van de graaf, bij de stadswording spelen, is niet te onderschatten. In Vlaanderen was deze rol in de eerste plaats financieel gemotiveerd.²⁷

2.2.4.1.2 GESCHIEDENIS VAN DE BEVERSTRAAT

Zoals duidelijk is geworden in bovenstaand historisch overzicht, heeft de Beverstraat (of beter de Beverbeek) een belangrijke rol gespeeld als afbakening van de oude stadskern. De halvekringversterking uit de 9de-10de eeuw zou volgens Vangassen, Vande Winkel en Van de Perre ter hoogte van de Graanmarkt moeten gesitueerd worden. In de 11de en 12de eeuw zou deze kern zich vervolgens hebben uitgebreid langsheen de Beverbeek. Het projectgebied ligt dus mogelijk binnen deze vroege stadskern. Vanaf de stadsuitbreiding in 13de en 14de eeuw, met de bouw van een nieuwe stadswal, ligt het projectgebied binnen de muren. De Beverstraat geldt dan als belangrijke verkeersas van noord naar zuid. De historische kaarten uit de 17de en 18de eeuw (zie onder, figuur 23-27) tonen dat de straat geflankeerd werd door huizen met achterliggende tuinen. Het huidige straatbeeld toont gevels uit de 17de, 19de en 20ste eeuw naast nieuwbouw. De huidige bebouwing op het projectgebied, huisnummer 8-10, stamt uit de 19de eeuw, maar heeft in de 20ste eeuw een nieuw gevelparement gekregen.

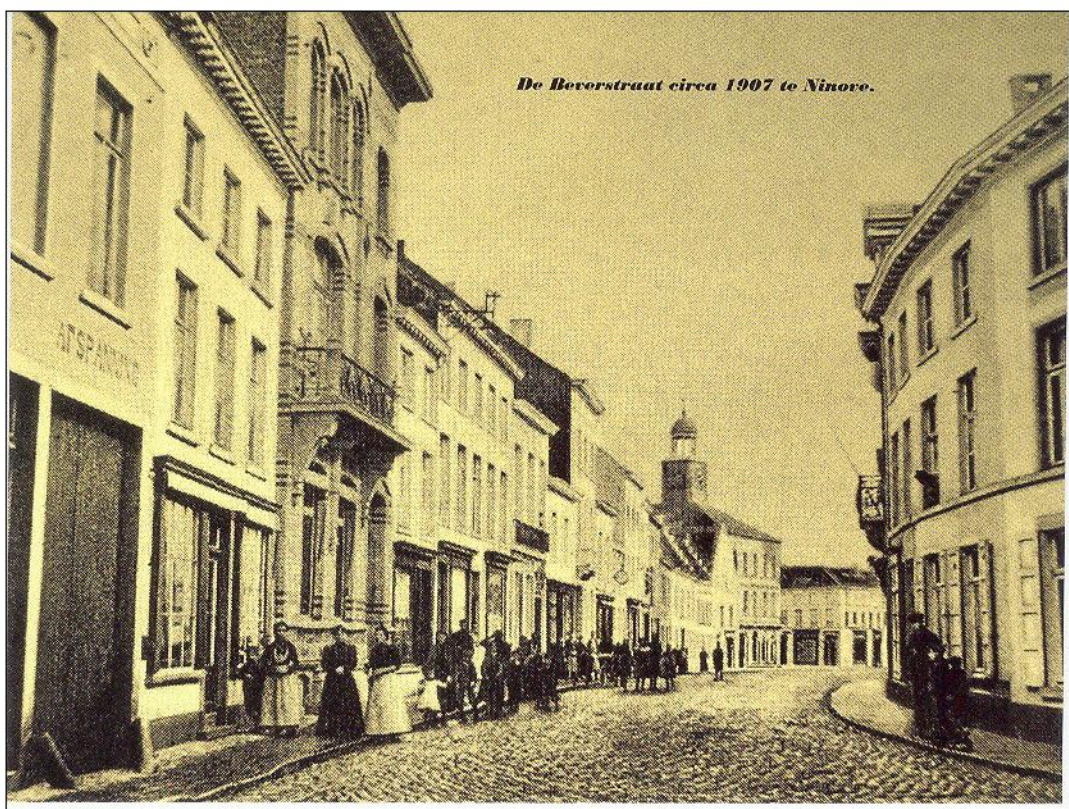

www.delcampe.net

berlingo55

Figuur 23: Ansichtkaart uit het begin van de 20ste eeuw met zicht op de Beverstraat, richting noorden (bron: delcampe.net)

²⁷ Rutte 2002, 59-65 en 145-151.

Tristan

www.delcampe.net

Figuur 25: Ansichtkaart uit 1907 met zicht op de Beverstraat, richting zuiden (bron: delcampe.net)

Romy1610

www.delcampe.net

Figuur 24: Ansichtkaart uit het begin van de 20ste eeuw met zicht op de Groentenmarkt en de Beverstraat, richting noorden. De locatie van het pand op het projectgebied staat aangeduid in het rood (bron: delcampe.net met aanduiding van de auteurs)

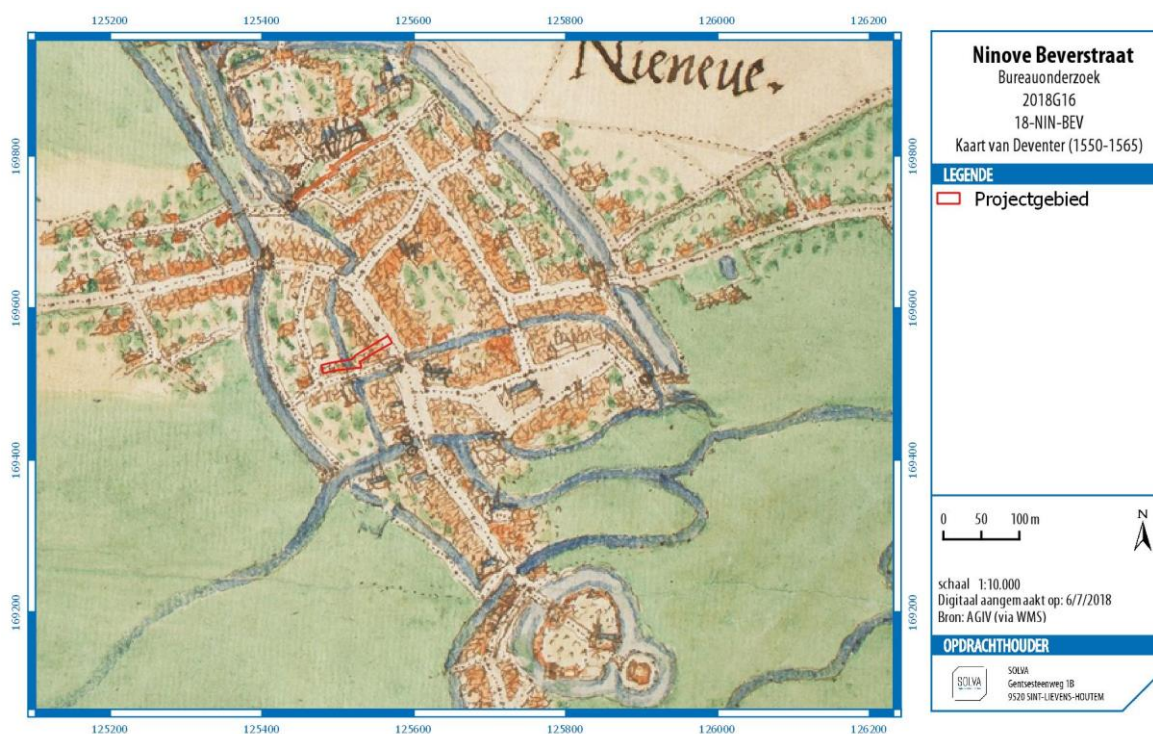
2.2.4.2 INVENTARIS ONROEREND ERFGOED

De gehele Beverstraat wordt vermeld in de inventaris bouwkundig erfgoed.²⁸ Meerdere huizen zijn opgenomen als bouwkundig erfgoed (nrs. 1, 9, 11, 12, 14, 15, 19, 20, 22, 31, 32), maar het huisnummer 8-10 op het projectgebied niet. Het stadhuis van Ninove, aan het kruispunt van de Beverstraat met de Langemuntstraat, is een beschermd monument.²⁹

2.2.4.3 HISTORISCH-CARTOGRAFISCHE DOCUMENTEN

2.2.4.3.1 JACOB VAN DEVENTER – ATLAS DES VILLES DES PAYS-BAS: 73 PLACES LEVÉES ENTRE 1550 ET 1565 SUR LES ORDRES DE CHARLES QUINT ET DE PHILIPPE II: 59: NIENEVE, HEERLICHOVEN, MEERBEECK

Op de kaart van Deventer kunnen we duidelijk zien dat het projectgebied binnen de 13de-14de-eeuwse omwalling valt. Langsheen de Beverstraat kunnen we gebouwen met westelijk gerichte tuinen herkennen. De Beverbeek loopt van noord naar zuid doorheen het midden van het projectgebied. Ten westen van de beek bemerken we eerst de tuinen en dan mogelijk de gebouwen die langsheen de voorloper van de Kaardeloodstraat lagen. Door het schetsmatig karakter van de afbeelding kunnen we weinig uitspraken doen over de gebouwen zelf, maar de locatie langsheen één van de belangrijkste verkeersassen van de stad alsook de aanwezigheid van tuinen, doet vermoeden dat het om gebouwen van een zekere standing gaat.

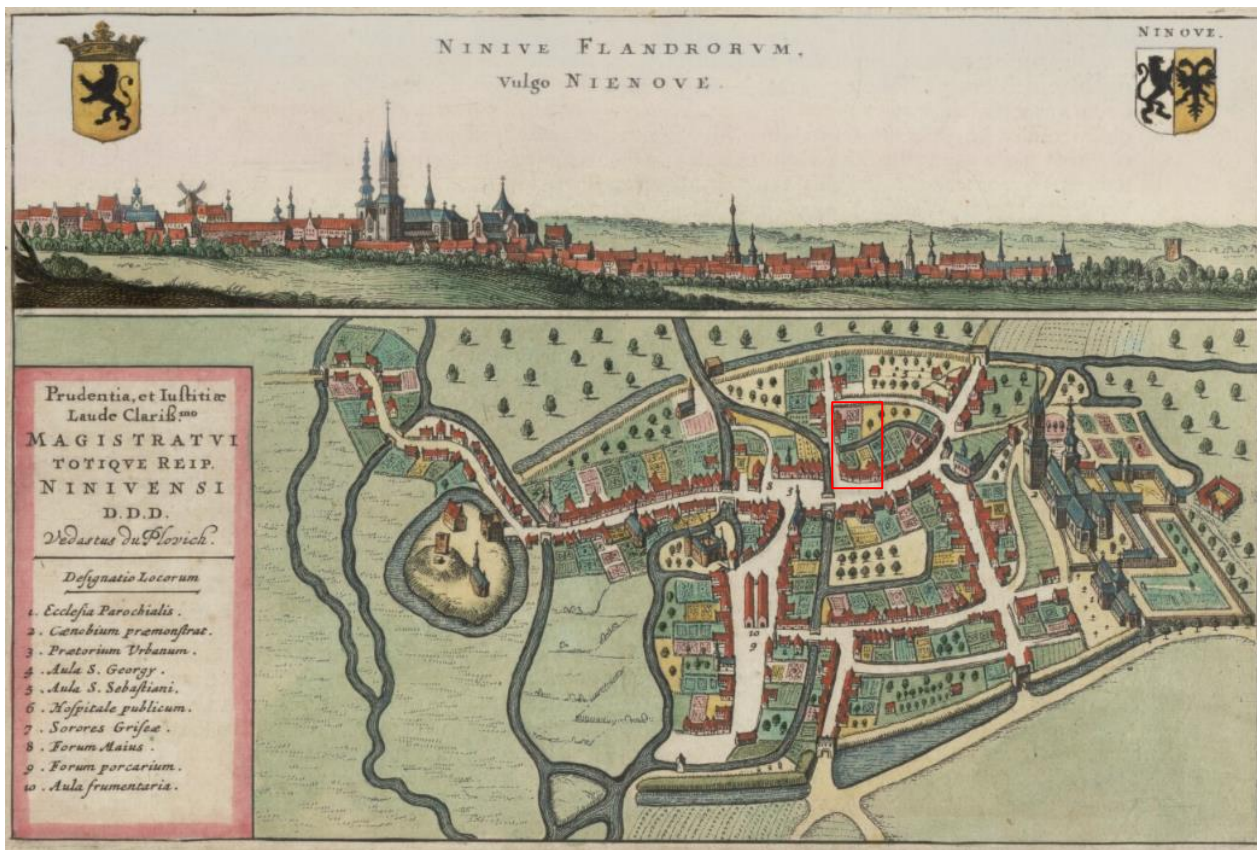
Figuur 26: Uitsnede uit de Deventerkaart met aanduiding van het projectgebied (bron: KBR; digitaal aangemaakt op 06/07/2018)

²⁸ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: *Beverstraat* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/101067> (geraadpleegd op 3 juli 2018).

²⁹ <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/10908>

2.2.4.3.2 ANTONIUS SANDERUS – *FLANDRIA ILLUSTRATA*, TOMIS II, P. 529: NINIVE FLANDRORVM/NIENOVE (1641-1644)

Het perspectief van de kaart van Ninove in **Sanderus' *Flandria Illustrata*** laat georeferentie niet toe. Toch kunnen we de approximatieve locatie van het projectgebied gemakkelijk herkennen, aangezien de belangrijke monumenten zoals het stadhuis (3. *Praetorium Urbanum*) staan aangeduid. We herkennen de Beverstraat, de aanpalende huizen met achterliggende tuinen, de Beverbeek en de tuinen richting voorloper van de Kaardeloodstraat.

Figuur 27: Afbeelding van Ninove uit de *Flandria Illustrata* van Sanderus, met aanduiding (rood) van de approximatieve locatie van het projectgebied (bron: lib.ugent.be, aanduiding door de auteurs)

2.2.4.3.3 KAART VAN DE DEYN (1644-1645)

De **De Deyn-kaart** is minder in detail weergegeven dan de reeds besproken kaarten. Georeferentie is wederom moeilijk door het perspectief van de kaart. Ter hoogte van het projectgebied herkennen we de brede en dus belangrijke Beverstraat met huizen, alsook de Beverbeek en open ruimte (tuinen) langsheen de voorloper van de Kaardeloodstraat.

Figuur 28: Uitsnede uit de De Deyn-kaart met aanduiding van de approximatieve locatie van het projectgebied (rode kader; bron: , aanduiding door de auteurs)

2.2.4.3.4 VILLARETKAART (1745-1748)

Door een foutenmarge bij het georefereren is de projectie van de Villaretk kaart niet volledig accuraat. Het projectgebied moet daardoor meer naar het westen worden gesitueerd. Ook de mate van detaillering is minder in vergelijking met de reeds besproken kaarten. We kunnen enkel afleiden dat het projectgebied nog steeds aan de westelijke rand van de stadskern ligt, doorsneden wordt door de Beverbeek en er geen bebouwing is ten westen daarvan.

Figuur 29: Uitsnede uit de Villaretk kaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 06/07/2018)

2.2.4.3.5 JOZEF JOHAN FRANS FERRARIS – KABINETSKAART DER OOSTENRIJKSE NEDERLANDEN EN HET PRINSBISDOM LUIK: NINOVE (1771-1778)

Op de **Ferrariskaart** kunnen we voor het eerst de individuele percelen onderscheiden ter hoogte van de tuinen van de huizen langs de Beverstraat. We kunnen in detail zien hoe er twee uitsprongen zijn aan het huis richting westen, waarvan de perceelsafscheidings (hagen?) doorlopen tot aan de Beverbeek. Ten westen van de Beverbeek bemerken we een omsloten tuin, een klein gebouw (huis?) en het tracé van een weg (voorloper van de Kaardeloodstraat).

Figuur 30: Uitsnede uit de kaart van Ferraris met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 06/07/2018)

2.2.4.3.6 ATLAS DER BUURTWEGEN (CA. 1841)

Op de Atlas der Buurtwegen kunnen we de opdeling van de panden waarnemen. Het projectgebied telt twee afzonderlijke panden, aangeduid met de nummers 499 en 500. De tuinen lopen richting westen tot de Beverbeek, die ter hoogte van het projectgebied nog niet overdekt is, maar elders wel reeds. Het gedeelte ten westen van de Beverbeek lijkt tot één groot perceel te behoren, waarop geen bebouwing staat. Het tracé van de voorloper van de Kaardeloodstraat snijdt het projectgebied in het uiterste westen.

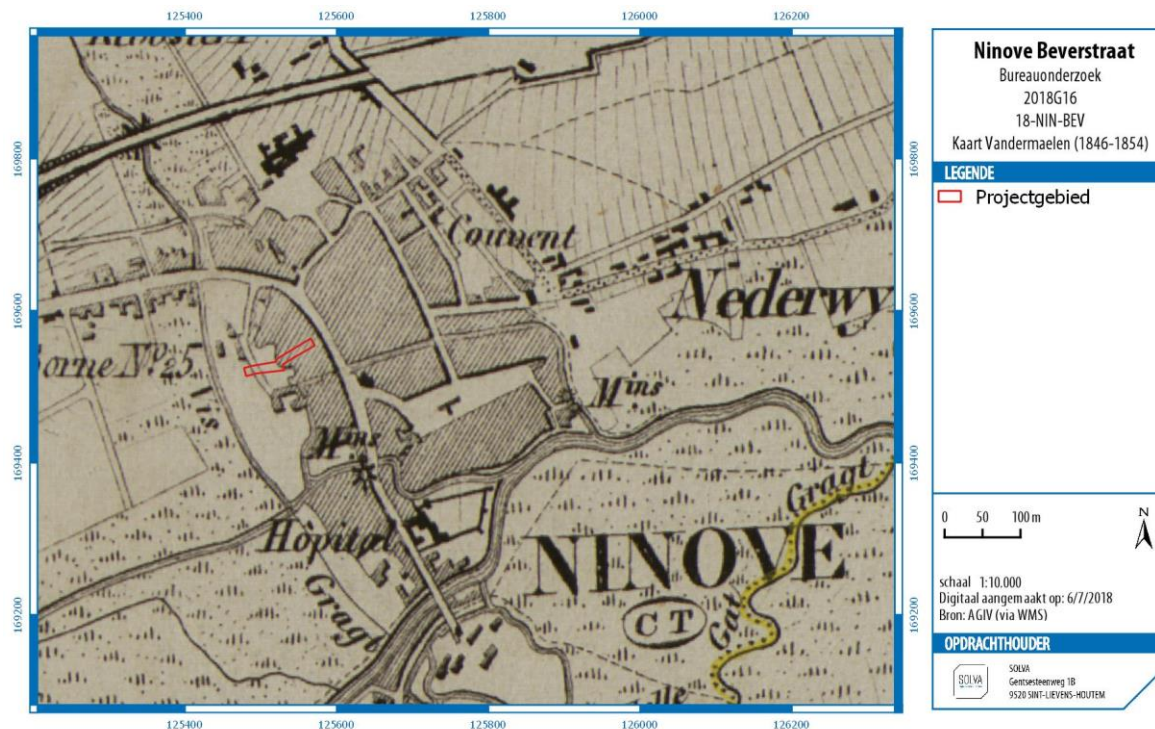
Figuur 31: Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 06/07/2018)

Figuur 32: Detail uit de Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 06/07/2018)

2.2.4.3.7 PHILIPPE VANDERMAELEN – CARTES TOPOGRAPHIQUES DE LA BELGIQUE (1846-1854)

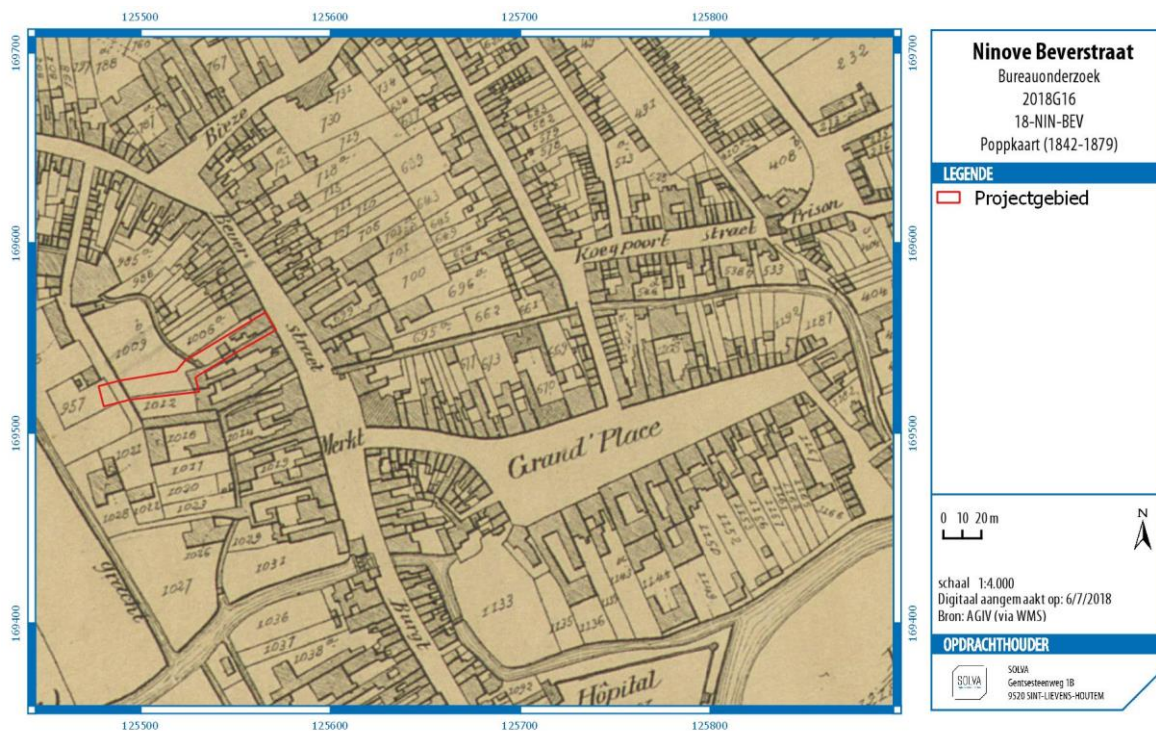
Ook de kaart **Vandermaelen** is niet volledig accuraat geprojecteerd, waardoor het projectgebied meer naar het oosten zou moeten liggen. De Beverbeek lijkt reeds te zijn overkapt ter hoogte van het projectgebied, maar door het schetsmatig karakter van de kaart kunnen we dit niet met zekerheid aannemen. Er kan weinig extra informatie worden ingewonnen ten opzichte van de reeds besproken historische kaarten.

Figuur 33: Uitsnede uit de kaart Vandermaelen met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 06/07/2018)

2.2.4.3.8 PHILIPPE CHRÉTIEN POPP - ATLAS CADASTRAL PARCELLAIRE DE LA BELGIQUE (1842-1879)

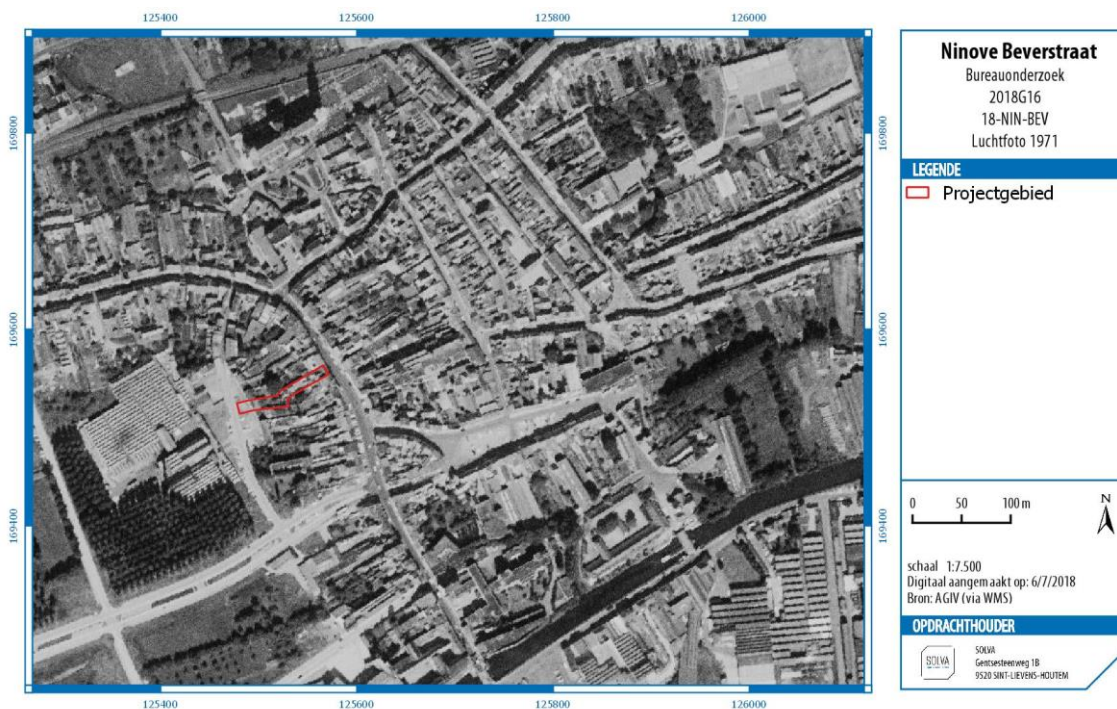
Op de kaart van **Popp** is een gelijkaardige situatie te merken. De tuinen reiken nog steeds tot de Beverbeek, die hier niet overkap staat aangeduid. In de tuin van het meest zuidelijke huis staat een vierkant bijgebouwtje. Ten westen van de Beverbeek ligt nog steeds één groot perceel. Het tracé van de voorloper van de Kaardeloodstraat snijdt het projectgebied ook nog in het uiterste westen.

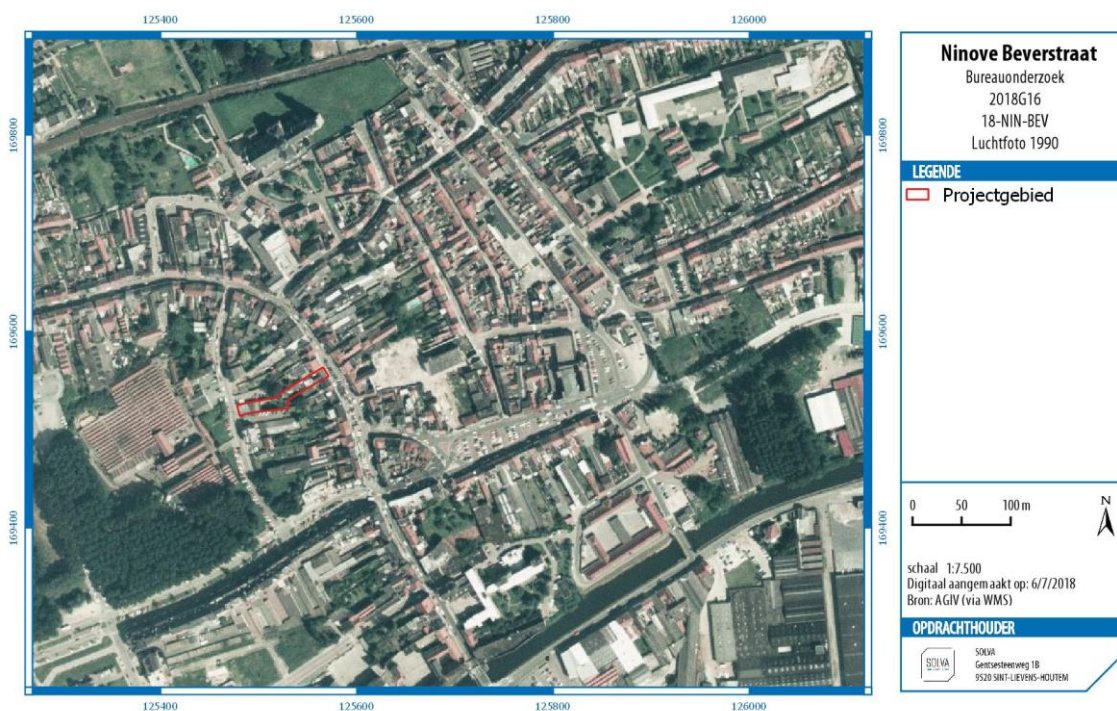
Figuur 34: Uitsnede uit de kaart van Popp met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 06/07/2018)

2.2.4.3.9 RECENTE LUCHTFOTO'S

Op een **luchtfoto uit 1971** is de sterke uitbreiding van Ninove goed waar te nemen. Ter hoogte van het projectgebied kan de bebouwing en de bomen in de bijhorende tuinen worden waargenomen. Het nieuwe tracé van de Kaardeloodstraat is op te merken, terwijl ook nog het oude meer oostelijke tracé (doorheen het projectgebied) zichtbaar is. De **luchtfoto uit 1990** toont dat het westelijke gedeelte van het projectgebied reeds was verhard. De vergelijking met de meest recente luchtfoto toont dat er sindsdien nog maar weinig is veranderd.

Figuur 35: Luchtfoto uit 1971 met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 06/07/2018)

Figuur 36: Luchtfoto uit 1990 met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 06/07/2018)

Figuur 37: Luchtfoto uit 2015 met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 06/07/2018)

2.2.5 HET ONDERZOCHE GEBIED EN ZIJN OMGEVING IN ZIJN ARCHEOLOGISCH KADER

Voor het **projectgebied** zelf zijn geen archeologische sites gekend. In de **ruimere omgeving** van het projectgebied toont de centrale archeologische inventaris (CAI) echter wel meerdere opgravingen binnen de stadskern. Op zo'n 100 m ten zuiden van het projectgebied werd in 2016 een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd aan de kruising van de Kaardeloodstraat met de Centrumlaan (**CAI-ID 214763**). Het vooronderzoek bracht enkele greppels en kuilen uit de late middeleeuwen, alsook muurrestanten uit de nieuwe tijden aan het licht. Op het perceel ten oosten daarvan werden in de vroege jaren 1990 reeds opgravingen uitgevoerd (**CAI-locatie 30293**). De houten indamming van de Beverbeek (gedateerd in de 15de eeuw) en enkele klein vondsten uit de middeleeuwen (o.a. een bronzen kandelaar) werden er aangetroffen.

Figuur 38: CAI-indicaties op GRB met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 03/08/2018)

Meer naar het oude centrum toe, werden in 2009 door **SOLVA** een werfopvolging uitgevoerd in de Marktstraat, de verbindingsweg tussen de Graanmarkt en de Beverstraat/Burchtstraat (**CAI-ID 159858**). Er werden enkele houten leerlooierskuipen (late middeleeuwen?), deel van een mogelijke kaai muur en restanten van een mogelijke watermolen met bijhorend sluizensysteem aangetroffen.³⁰ In 2007 werden proefsleuven uitgevoerd voorafgaand aan de heraanleg van de Graanmarkt (**CAI-ID 40122**). Verschillende kuilen, loopniveaus en ophogingspakketten kunnen in verband gebracht worden met de laatmiddeleeuwse gebruiksfase van de markt.³¹ Lagen met bouwpuin, een concentratie hoornpitten en muurrestanten van de graanhal worden dan weer gedateerd in de 17de eeuw. In 2009 werden dan opgravingen uitgevoerd door **SOLVA** op de Graanmarkt (**CAI-ID 151595**) en de aansluitende Varkensmarkt (**CAI-ID 159857**). Op de Graanmarkt werd een concentratie lithische artefacten (vooral kleine chips) en botmateriaal aangetroffen, die te dateren zijn in het mesolithicum.³² Behalve deze onverwachte vondst, werden uiteraard ook sporen uit de volle middeleeuwen aangesneden (paalsporen, greppels uit de 13de eeuw of vroeger).³³ Ook de

³⁰ Klinkenborg et al. 2009, 58-61.

³¹ Berkers en Klinkenborg 2009, 29-34.

³² Klinkenborg et al. 2009, 23-26.

³³ Klinkenborg et al. 2009, 26-32.

verschillende fases van de graanhil werden geïdentificeerd (tussen de 14de en de tweede helft van de 18de eeuw).³⁴ In de Varkensmarkt werden 10 kuilen met organisch materiaal uit de late middeleeuwen (voornamelijk leerafval en hoornpitten) opgegraven. Een 16de-eeuwse puinophoging bedekt met kasseien werd geïnterpreteerd als loopniveau van het marktplein.³⁵

2.2.6 EEN DATERING EN INTERPRETATIE VAN HET ONDERZOCHE GEBIED

2.2.6.1 HET LANDSCHAPPELIJK KADER

Het projectgebied ligt in de stadskern van Ninove, dus in een gebied dat landschappelijk sterk werd verstoord door menselijke activiteiten. De bodemkaart geeft daarom geen informatie, al kunnen we door extrapolatie van de bodemtypes uit de ruimere omgeving en de nabijheid van de en de Beverbeek uitgaan van natte zandleembodems zonder profielontwikkeling. Het digitaal terreinmodel situeert het projectgebied in de vallei van de Dender, met gemiddelde hoogtes tussen +10 m en +15 m TAW. De microtopografie van het projectgebied is zwaar verstoord door de menselijke aanwezigheid.

2.2.6.2 DE MENSELIJKE AANWEZIGHEID

De vondstenconcentratie van mesolithische artefacten op de Graanmarkt wijzen erop dat de Dendervallei ter hoogte van Ninove reeds vroeg door de mens werd bewoond. Voor de metaaltijden en de Romeinse periode is onze kennis zeer beperkt, maar algemeen gesteld kunnen sporen uit deze periodes in principe aanwezig zijn. Voor de vroege middeleeuwen zijn enkel Merovingische artefacten als toevalsvondst letterlijk boven water gekomen tijdens kanalisatiewerken aan de Dender (midden 19de eeuw).

Al deze oudere sporen zullen echter sterk gefragmenteerd zijn, gelet op de latere stadsontwikkeling. Het ontstaan van de kern van het huidige Ninove is nog gehuld in een waas van onzekerheid, te meer door een gebrek aan archeologische data. Op basis van parallellen met andere Vlaamse steden zou in de 9de of 10de eeuw een halvekringversterking zijn opgericht, al is de locatie hiervan en de hypothese zelf nog steeds voorwerp van discussie. Zowel de zone van de huidige Graanmarkt-Lange Muntstraat-Oudstrijdersplein als de zone tussen de Kaardeloodstraat en de De Deynstraat worden naar voren geschoven. Bij deze laatste hypothese ligt het projectgebied dus binnen de oudste kern, in het andere geval net aan de periferie.

Mogelijk breidt de bewoning uit in de 11de en 12de eeuw, waarbij het projectgebied meer dan waarschijnlijk wordt opgenomen (als dit nog niet het geval was) binnen de kernstad, omgracht door de zogenaamde 'Oude vesten'. De stadsuitbreiding in de 13de-14de eeuw, met nieuwe omwalling, zal de stad haar definitieve vorm geven.

2.2.7 DE VERWACHTING TEN AANZIEN VAN ARCHEOLOGISCH ERFGOED

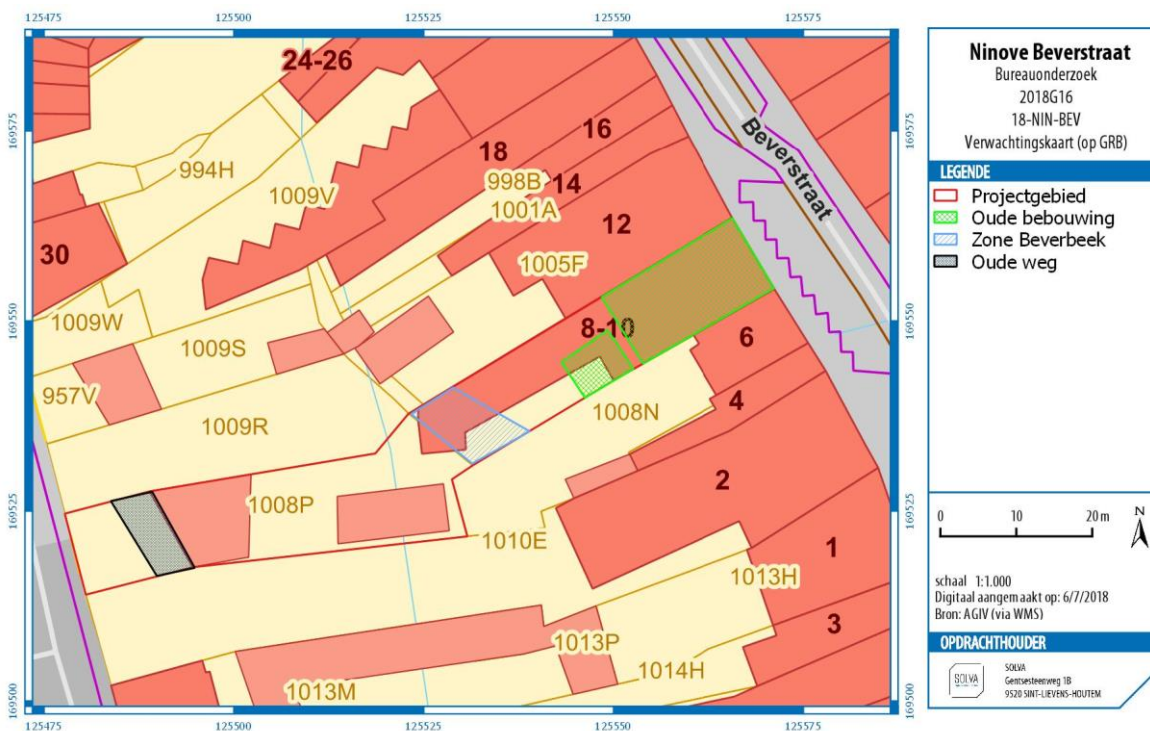
2.2.7.1 EEN GEMOTIVEERDE TEKSTUELE VERWACHTING TEN AANZIEN VAN DE AANWEZIGHEID EN AARD VAN HET ARCHEOLOGISCH ERFGOED OP HET ONDERZOCHE TERREIN

➤ *Aanwijzingen voor het archeologisch potentieel, landschapshistoriek en gebruiksevolutie*

Het bureauonderzoek toonde aan dat er een hoog potentieel is voor de aanwezigheid van archeologische sporen binnen het projectgebied. De archeologische, historische en cartografische gegevens wijzen op de interessante locatie, die sinds de 11de en 12de eeuw en mogelijk reeds vroeger deel lijkt uit te maken van de oude stadskern. Het projectgebied ligt dus zeker sinds de late middeleeuwen in de stadskern, gekenmerkt door een combinatie van woon-, handels- en artisanale activiteiten. Het westelijk deel van het projectgebied heeft mogelijk lang als onbebouwde tuin bestaan, doorsneden van noord naar zuid door de Beverbeek. Dit wil echter niet zeggen dat hier geen sporen aanwezig kunnen zijn: in de nabijheid van water is de kans op sporen van allerlei ambachtelijke activiteiten groter.

³⁴ Klinkenborg et al. 2009, 33-53.

³⁵ Klinkenborg et al. 2009, 53-57.

Figuur 39: Verwachtingskaart voor het projectgebied op GRB (bron GRB: AGIV; digitaal aangemaakt op 06/07/2018)

➤ *Wat is de impact van de geplande werken? (zie ook 2.1.2.2 en bijlage 1)*

De stad Ninove plant een groene **doorsteek** tussen de Beverenstraat en de Kaardeloodstraat. Op een deel van het terrein zal een nieuwe verharding aangelegd worden op de te bewandelen zones met graniettegels of betontegels. Daarnaast worden er verschillende houten podia ingericht met ruimte voor etalages. In het midden van de doorsteek zal een speelzone aangelegd worden met een waterpartij. De rest van het projectgebied wordt ingevuld met groene zones, bestaande uit prairiebeplanting en 14 bomen.

De **huidige bebouwing zal eerst worden gesloopt**, waarbij ook de bestaande vloerplaat wordt verwijderd. Er zal daarbij vermoedelijk 25 tot 30cm afgegraven worden, **tot maximaal 40cm onder de nulpas** (= dorpel aan de Beverstraat, 18cm boven voetpad). Om de impact op het eventueel aanwezige bodemarchief te beperken of te vermijden, zal het projectgebied **niet worden ontmuurd**, de **kelderruimtes** onder de bestaande woningen zullen **niet worden uitgebroken** (zie ook 2.1.3.2 De Randvoorwaarden).

Vanaf de uitgraving (maximaal -40cm onder vloerplas) wordt een nieuwe verharding aangelegd, met tegels, een kleine waterpartij en enkele kleine houten podia. Er worden voorts ook 14 boomputten aangelegd. De meeste realisaties gaan niet dieper dan de uitgraving, enkel de waterpartij en de boomputten zullen lokaal dieper reiken.

Een gedetailleerde omschrijving is te vinden onder hoofdstuk 2.1.2.2.

➤ *Wat is het wetenschappelijk kennispotentieel van een eventueel aanwezige archeologische site op lokaal, regionaal en op Vlaams niveau?*

Het projectgebied is gelegen binnen de archeologische zone van Ninove, en heeft bijgevolg een bepaald archeologisch kennispotentieel. Het projectgebied situeert zich boven de Beverbeek, waarlangs in de 11de en 12de eeuw zou de oude stadskern zich vervolgens hebben uitgebreid langsheen de Beverbeek. Het projectgebied ligt dus mogelijk binnen deze vroege stadskern. Vanaf de stadsuitbreiding in 13de en 14de eeuw, met de bouw van een nieuwe stadswal, ligt het projectgebied binnen de muren. De Beverstraat geldt dan als belangrijke verkeersas van noord naar zuid. De historische kaarten uit de 17de en 18de eeuw tonen dat de straat geflankeerd werd door huizen met achterliggende tuinen.

De impact door de geplande werken op deze zone blijft echter beperkt, aangezien het grootste deel van het projectgebied reeds in bepaalde mate verstoord is door bebouwing en verharding van de bodem, of aanwezigheid van recente putten en kelders. Beide uiteinden van het projectgebied liggen volgens het historische kaartmateriaal mogelijk boven 18^e-eeuwse bebouwing. De daadwerkelijke impact op het archeologisch erfgoed en dus kennispotentieel kan op basis van de bureaustudie niet definitief worden ingeschat.

➤ *Is er verder vooronderzoek noodzakelijk en welke vorm dient dit aan te nemen?*

Er dient rekening gehouden te worden met de kans dat er archeologische sporen worden aangesneden, ondanks de eerder geringe impact van de werken.

In het bijzonder de zone van de bebouwing aan de Beverstraat kan sporen van oudere bebouwing, vloerniveaus, ... bevatten. In welke mate de huidige bebouwing deze reeds heeft vergraven, is niet duidelijk op te maken op basis van de bureaustudie. Verder vooronderzoek is hier aangewezen.

Buiten de bebouwde zones blijft het onduidelijk hoe diep de huidige verharding of opbouw van huidige tuinlagen reikt. Het is mogelijk dat hier archeologische lagen aangesneden kunnen worden. Op basis van de bureaustudie kunnen de onderzoeksvragen en de inschatting van het kennispotentieel echter slechts ten dele en hypothetisch beantwoord en gerealiseerd worden.

Verder vooronderzoek om het onderzoekspotentieel correct in kaart te brengen, is noodzakelijk aangezien het tot nu toe niet mogelijk is om een gemotiveerde uitspraak te doen over het al dan niet moeten nemen van maatregelen. Concrete informatie over de aanwezigheid, aard en graad van bewaring van archeologische sporen ontbreekt namelijk. Op basis van het bureauonderzoek blijven de geformuleerde veronderstellingen immers hypothetisch en bovendien onvolledig. De beste methode om dit te doen met een minimale ingreep ten opzichte van het kennispotentieel, is met **proefputten**.

De keuze van de methode voor verder vooronderzoek wordt gebaseerd op de volgende vier criteria:

1. Is het MOGELIJK deze methode toe te passen op dit terrein?
2. Is het NUTTIG deze methode toe te passen op dit terrein?
3. Is het overdreven SCHADELIJK voor het bodemarchief deze methode toe te passen op dit terrein?
4. Is het NOODZAKELIJK deze methode toe te passen op dit terrein (kosten-batenanalyse)?

Eerst wordt de opportuniteit van de diverse methoden voor vooronderzoek zonder ingreep in de bodem afgewogen.

Methode	Opportuun	Motivering
Landschappelijk booronderzoek	Neen	Deels mogelijk maar niet nuttig. Landschappelijk booronderzoek is in deze context niet relevant.
Landschappelijke profielputten	Neen	Deels mogelijk maar niet nuttig. Landschappelijke profielputten is in deze context niet relevant.
Geofysisch onderzoek	Neen	Deels mogelijk maar niet nuttig. Geofysisch onderzoek is in deze context niet relevant omdat dit geen gegevens over de chronologie van de eventueel gedetecteerde fenomenen kan opleveren.
Veldkartering	Neen	Niet mogelijk en niet nuttig. De terreinen zijn grotendeels verhard.

Vervolgens wordt de opportuniteit van de diverse methoden voor vooronderzoek met ingreep in de bodem afgewogen.

Methode	Opportuin	Motivering
Verkennd archeologisch booronderzoek	Neen	Deels mogelijk maar niet nuttig. De verwachting is dat het voornamelijk grondsporen en eventueel muurwerk zal betreffen. Bovendien is het projectgebied reeds sterk ingericht. Boringen laten een gedegen interpretatie van deze contexten (aard, samenhang tussen sporen, ruimtelijke spreiding, ...) niet toe.
Waarderend archeologisch booronderzoek	Neen	Deels mogelijk maar niet nuttig. De verwachting is dat het voornamelijk grondsporen en eventueel muurwerk zal betreffen. Bovendien is het projectgebied reeds sterk ingericht. Boringen laten een gedegen interpretatie van deze contexten (aard, samenhang tussen sporen, ruimtelijke spreiding, ...) niet toe.
Proefputten in functie van steentijd artefactensites	Neen	Mogelijk maar niet nuttig. Er zijn geen directe indicaties voor de aanwezigheid van steentijdsites. De verwachting is bovendien dat artefactensites binnen het gabarit van de geplande werken reeds zullen verstoord zijn door de middeleeuwse en industriële stadsontwikkeling.
Proefsleuven en / of proefputten	Ja	Mogelijk en nuttig. Deze onderzoekstechniek zal het meeste informatie (kosten/baten) opleveren om de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden. Dit onderzoek zal een schadelijke impact hebben op het bodemarchief. Toch is deze onderzoeksmethode nodig om verdere uitspraken te kunnen doen over de mogelijke aanwezigheid van een archeologische site op het terrein.

Op basis van hogerstaande afwegingen wordt een vooronderzoek met ingreep in de bodem voorgesteld dat bestaat uit:

- **Proefputten**

Een onderzoek met ingreep in de bodem is noodzakelijk aangezien het vooronderzoek tot nu toe (bureauonderzoek) onvoldoende informatie opleverde om een gemotiveerde uitspraak te doen over het al dan niet moeten nemen van maatregelen omdat informatie over de aanwezigheid, aard en graad van bewaring van archeologische sporen ontbreekt.

Na afweging van bovenstaande onderzoeksmethoden, worden enkel **proefputten** als methode weerhouden.

2.2.7.2 AFBAKENING VAN ZONES WAAR GEEN ARCHEOLOGISCH ERFGOED AANWEZIG IS OF VERWACHT WORDT

Het volledige projectgebied kan mogelijk archeologisch erfgoed bevatten.

2.2.7.3 AFBAKENING VAN ZONES WAAR ARCHEOLOGISCH ERFGOED VASTGESTELD IS OF VERWACHT WORDT

Niet van toepassing.

3 VERSLAG VAN RESULTATEN PROEFSLEUVEN EN PROEFPUTTEN

3.1 BESCHRIJVEND GEDEELTE

Projectcode: 2020A265

Sitecode: 18-NIN-BEV

Naam en erkenningsnummer erkende archeoloog: SOLVA OE/ERK/Archeoloog/2015/00038

Locatie: zie verslag van resultaten bureauonderzoek

Bounding box: zie verslag van resultaten bureauonderzoek

Kadastrale gegevens: zie verslag van resultaten bureauonderzoek

Topografische kaart: zie verslag van resultaten bureauonderzoek

Betrokken actoren en specialisten:

- Wouter De Maeyer: erkend archeoloog veldwerkleider
- Arne De Graeve: archeoloog
- Kevin Strubbe: technisch assistent
- Wim Vanrolleghem: technisch assistent

3.1.1 DE ONDERZOEKSOPDRACHT

3.1.1.1 VRAAGSTELLING

Het vooronderzoek met ingreep in de bodem heeft tot doel om informatie te verzamelen over de aan- of afwezigheid van een archeologische site op het terrein, de karakteristieken en bewaringstoestand ervan, de waarde ervan en de wijze waarop met het terrein moet omgegaan worden bij de geplande bodemingrepen. Hiertoe zijn volgende (niet-limitatieve) onderzoeksvragen geformuleerd:

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Zijn er antropogene sporen aanwezig?
- Op welke niveaus manifesteren deze zich?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes? Laatmiddeleeuws? Postmiddeleeuws?
- Kan op basis van het sporenbestand in de proefsleuven een uitspraak worden gedaan over de aard en omvang van een occupatie?
- Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden?
- Wat is de vastgestelde en verwachte bewaringstoestand van de archeologische vindplaatsen?
- Wat is de waarde en het kennispotentieel van de vastgestelde archeologische vindplaatsen?
- Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de archeologische vindplaatsen?
- Kan voor de vindplaats of voor delen van deze vindplaats het principe van behoud in situ nagestreefd worden, zo ja, aan welke randvoorwaarden dient voldaan te worden?
- Voor archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet in situ bewaard kunnen blijven; wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van deze zones?
- Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig?
- Is er verder (voor)onderzoek noodzakelijk en welke vorm dient dit aan te nemen?

3.1.1.2 DE RANDVOORWAARDEN

Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage dienen te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in het hoofdstuk 8.6 (proefsleuven en proefputten) van de Code van Goede Praktijk 4.0.

3.1.2 WERKWIJZE EN STRATEGIE VAN HET VOORONDERZOEK

3.1.2.1 MOTIVERING VAN DE ONDERZOEKSSTRATEGIE, -METHODE EN –TECHNIEKEN

Om inzicht te verwerven in de opbouw van de stratigrafie zijn 5 plaatsen geselecteerd waar een proefput moest komen te liggen (https://id.erfgoed.net/archeologie/toelatingen_vooronderzoek_vi/657).

Aan de hand van de profielen van de proefputten kon de nood voor een eventueel vervolgonderzoek getoetst worden.

Proefput I is gelegen in de meest zuidwestelijke zone van het projectgebied. Deze proefput had als doel de opbouw en diepte van de **voormalige straat** (Kaardeloodstraat) te achterhalen. **Proefput II** is gelegen in de tuin van de woning. Ter hoogte van deze proefput zijn **boomputten** gepland. **Proefput III** ligt in het noorden van het projectgebied binnen de 19de-eeuwse **woning**. De proefputten ter hoogte van het huis hadden als doel te bepalen op welke diepte de archeologische lagen zich manifesteren en wat de opbouw is. **Proefput IV** is eveneens gelegen in de **tuin** van de huidige woning. Aanvankelijk was gepland om deze proefput uit te zetten ter hoogte van de oude Beverbeek, maar dit bleek onmogelijk. **Proefput V** is gelegen ter hoogte van de **woning** aan de Beverstraat. De proefput ligt op een andere plaats dan gepland, aangezien zich op de geplande locatie een kleder met tongewelf bevond. De put is daarom iets meer noordelijker aangelegd.

3.1.2.2 INPLANTINGSPLAN VAN DE PROEFSLEUVEN EN PROEFPUTTEN

Figuur 40: Inplantingsplan proefputten (bron: SOLVA & AGIV; digitaal aangemaakt op 27/10/2020)

3.1.2.3 *BESCHRIJVING VAN DE OPENGELEGDE OPPERVLAKTE*

PROEFPUT	AFMETINGEN	OPPERVLAKTE
1	2.1m x 0.98m	2.02m ²
2	1,3m x 1,13m	1,5m ²
3	0,40m x 0,40m	1,6m ²
4	1,1m x 1,17m	1,3m ²
5	1,19m x 1,2m	1,45m ²

3.1.2.4 *MOTIVATIE VAN DE KEUZE TEN AANZIEN VAN DE SELECTIE VAN VONDSTEN*

Tijdens het terreinwerk is er geen selectie gebeurd bij het recupereren van de vondsten. Om een zo compleet mogelijk beeld van de site en de archeologische restanten te verkrijgen, is alles verzameld, voorzien van een vondstnummer (= uniek volgnummer) en opgenomen in de SOLVA-Archeologiedatabank.

3.1.2.5 *MOTIVATIE VAN DE KEUZE TEN AANZIEN VAN STAALNAME*

Niet van toepassing.

3.1.2.6 *BESCHRIJVING VAN DE ORGANISATIE VAN HET VOORONDERZOEK*

De proefputten zijn allemaal ongeveer 1 x 1m, met uitzondering van proefput III. De proefputten zijn machinaal met een minigraver uitgegraven tot op de gewenste diepte. Hiervoor is een minigraver van 1 ton met platte bak gebruikt (Kubota U10). Het uitgraven van de proefputten gebeurde steeds onder leiding van de archeologen.

Na het afgraven zijn de sporen en de profielen manueel opgeschoond, gefotografeerd (Pentax K50) met fotobordje (met projectcode 18-NIN-BEV/2020A265), beschreven in de SOLVA-Archeologiedatabank en topografisch ingemeten met een RTS. Alle vondsten kregen een uniek identificatienummer (= vondstnummer). Alle profielen zijn ingetekend op schaal 1/20 en achteraf gedigitaliseerd.

Alle vondsten zijn gewassen, gedroogd, geteld en ingevoerd in de SOLVA-Archeologiedatabank. De terreinfoto's zijn uitgeselecteerd en eveneens opgeladen in de SOLVA-Archeologiedatabank.

3.1.2.7 *BESCHRIJVING VAN HET GEBRUIKTE MATERIAAL*

Zie 3.1.2.6 *BESCHRIJVING VAN DE ORGANISATIE VAN HET VOORONDERZOEK*

3.1.2.8 *BESCHRIJVING EN MOTIVERING VAN EVENTUELE AFWIJKENDE METHODIEK EN VAN EVENTUELE BIJSTELLINGEN VAN DE OORSPRONKELIJKE STRATEGIE*

Om de positie en opbouw van de Beverbeek te controleren is in de archeologienota een proefput beschreven die net op de veronderstelde rand van de beek moest komen te liggen. Echter bleek uit proefput IV dat de zone waar de beek verwacht werd, volledig verstoord werd door tal van buizen (zie verder). Een extra proefput op deze locatie zou dus geen extra informatie opleveren, waardoor deze proefput niet is aangelegd.

In de woning aan de Beverstraat is nog een extra proefput aangelegd (zone III). Deze proefput was niet voorzien in de archeologienota, maar was noodzakelijk om de opbouw binnenin de woonst correct te kunnen interpreteren.

3.1.2.9 ZONES WAAR BEHOUD IN SITU GEBEURDE

Niet van toepassing.

3.1.2.10 DE ASPECTEN WAARVOOR ADVIES VAN SPECIALISTEN WERD INGEWONNEN

Niet van toepassing.

3.1.2.11 DE ASPECTEN WAARVOOR ALGEMENE WETENSCHAPPELIJKE ADVISERING WERD GEVRAAGD

Niet van toepassing.

3.2 ASSESSMENTRAPPORT

3.2.1 BESCHRIJVING VAN DE AARDKUNDIGE OPBOUW VAN HET ONDERZOCHE GEBIED

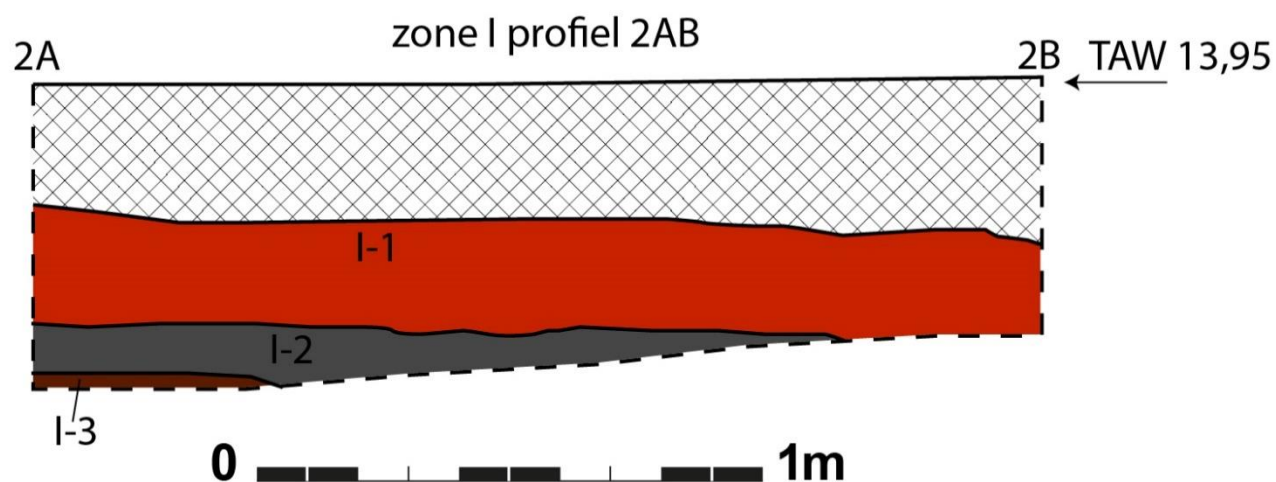
Proefput I

Proefput I is gelegen in de meest zuidwestelijke zone van het projectgebied. Deze proefput had als doel de opbouw en diepte van de voormalige straat (Kaardeloodstraat) te achterhalen.

Momenteel is de plek afgedekt met een dikke kiezellaag en is ze in gebruik als parking. De aangelegde proefput is 2,02 m² en meet 2,1 m x 0,98 m. De proefput is tot 60 cm onder het huidige maaiveld uitgegraven. Daarin zijn 3 lagen onderscheiden. Het gaat om heterogene puinige pakketten. Het materiaal dateert de lagen in de 18de eeuw.

Er zijn geen sporen teruggevonden van het veronderstelde wegtracé. Dit is ofwel niet bewaard ofwel ligt het nog dieper onder de puinpakketten.

Afgezien van de puinpakketten zijn er geen archeologische sporen of niveaus bewaard in deze zone. Er zijn, op basis van deze proefput, geen archeologische relictten te verwachten in deze zone.

Figuur 41: Proefput I profiel 2AB

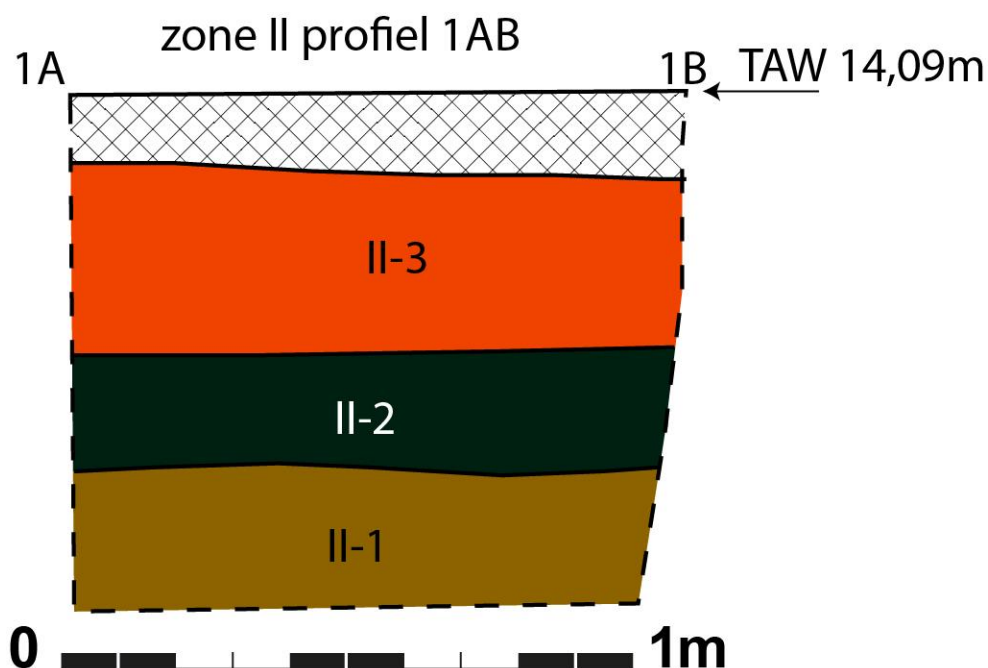

Foto 9: Foto proefput I profiel 2AB

Proefput II

Proefput II is gelegen in de tuin van de woning. Er is een proefput van 1,5 m² aangelegd tot een diepte van **0,9 m**. De zone is **vrij sterk verstoord** door de wortels van de bomen. Bovendien blijkt uit het profiel dat de zone **sterk opgehoogd en vergraven** is. Het onderste pakket (II-1) is een heterogeen ophogingspakket dat wordt afgedekt door een tuinlaag (II-2). Daarboven is opnieuw een puinige ophogingslaag gelegd die wordt afgedekt door betondallen.

In deze zone zijn er geen relevante archeologische sporen of niveaus aangetroffen. Op basis van deze proefput zijn deze ook niet te verwachten op deze diepte.

Figuur 42: Proefput II profiel 1AB

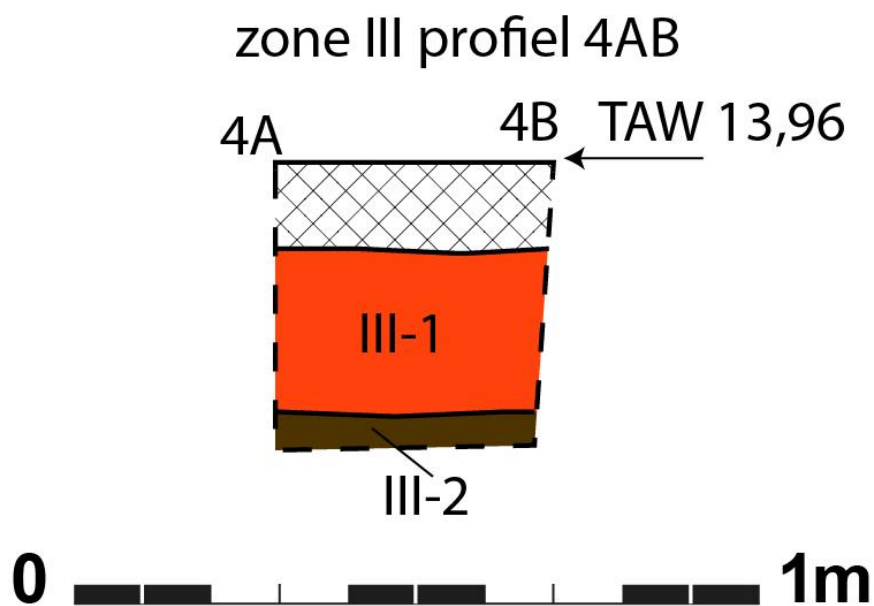

Foto 10: Foto proefput II profiel 1AB

Proefput III

Proefput III ligt in het noorden van het projectgebied binnen het historische huis. Deze proefput meet slechts 40 x 40 cm en had tot doel bijkomend informatie te geven over de stratigrafie binnenin de woning. De profielput is tot 40 cm onder het huidige vloerniveau uitgegraven. De absolute hoogte kon hier niet bepaald worden vanwege het moeilijk toegankelijke terrein. De opbouw van het profiel bestond uit (bovenaan): tegels en opbouw huidige vloerniveau, een puinlaag (III-1) en een laag puinige zandleem (III-2). In deze laag is materiaal gevonden die de laag dateert in de 15^e of 16^e eeuw.

Uit dit profiel blijkt dat, als de bovenste puinlaag buiten beschouwing wordt gelaten, de archeologische lagen zich reeds op 36 cm onder het huidige vloerniveau bevinden.

Figuur 43: Proefput III profiel 4AB

Foto 11: Foto proefput III profiel 4AB

Proefput IV

Deze proefput meet 1,3 m² en is eveneens gelegen in de tuin van de huidige woning. Aanvankelijk was het de bedoeling om deze proefput uit te zetten ter hoogte van de oude Beverbeek. Dit bleek onmogelijk, en er werd besloten om de proefput meer naar het oosten te plaatsen om inzicht te krijgen in de opbouw van de bodem in de zone van de Beverstraat.

De put is uitgegraven tot ongeveer 90 cm onder het huidige vloerniveau. Onder een laag beton zaten enkel (recente) opgevoerde pakketten. Bovendien lopen er in deze zone ook verschillende buizen. Deze hebben nagenoeg de hele zone vergraven.

Aangezien er in deze proefput enkel verstoringen zijn aangetroffen, kan geconcludeerd worden dat er in deze zone geen archeologische relictten te verwachten zijn.

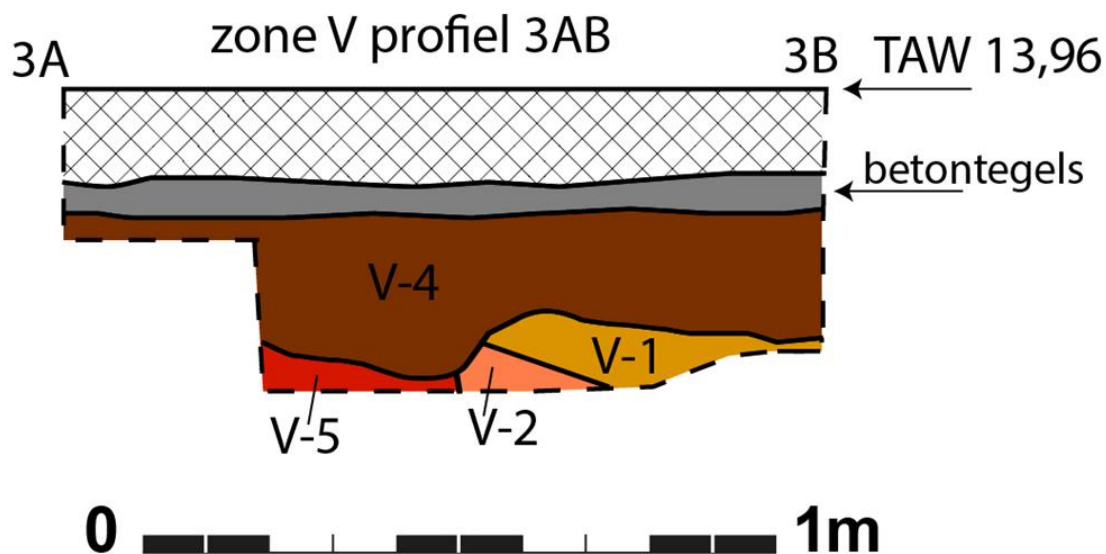

Foto 12: Foto proefput IV

Proefput V

Deze proefput ligt op een andere plaats dan gepland, aangezien zich op de geplande locatie een kleder met tongewelf bevond. De put is iets meer noordelijker aangelegd.

De proefput heeft een oppervlakte van 1,45 m² en is tot een diepte van ongeveer 50 cm uitgegraven. In deze proefput zijn muurresten (V-5), een uitbraakspoor (V-4), ophogingslagen (V-2 & V-3) en opmaaklaag (V-1) van een vloer aangetroffen. Het uitbraakspoor ligt in het verlengde van de muur, en dekt het restantje van de muur af. Deze laag dekt ook de andere lagen af. De muur bestaat uit brokken baksteen, waardoor er geen metselverband zichtbaar is. Er is een vrij zachte, zandige kalkmortel gebruikt die veel kalkstippen bevat. Het formaat van de bakstenen is ? x 10,5 x 5 cm. Spoor V-1 is een lemige laag die de opmaaklaag vormt van een (verdwenen) vloerniveau.

Figuur 44: Proefput V profiel 3AB

Foto 13: Foto proefput V

In deze zone zijn restanten van een muur en opmaaklagen van een vloer aangetroffen. Hieruit bleek dat het archeologisch niveau zich op een diepte van ongeveer 40 cm ten opzichte van het huidige vloerniveau bevindt.

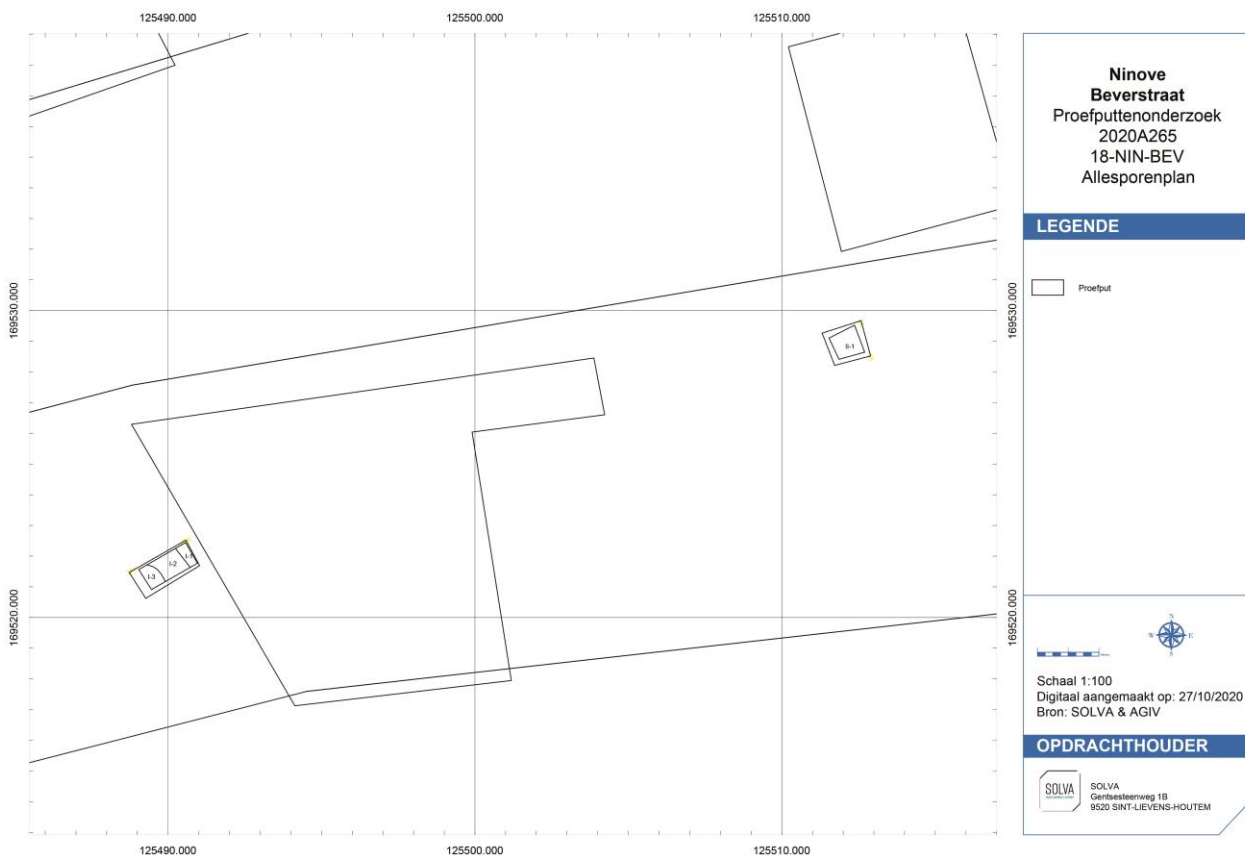
3.2.2 ASSESSMENT VAN SPOREN, SPOORCOMBINATIES EN ARCHEOLOGISCHE STRUCTUREN

3.2.2.1 BESCHRIJVING VAN DE GLOBALE STRATIGRAFISCHE OPBOUW VAN DE ARCHEOLOGISCHE SITE

Tabel 1: Samenvattende tabel met resultaten van het proefputtenonderzoek (bron: SOLVA)

locatie	maaiveld	Archeologisch niveau/onderkant proefput	laag/spoor	beschrijving
dorpel	13,93 m TAW	13,62m TAW (onderkant dorpel)	/	/
proefput 3	14,06m TAW (bij benadering)	13,70m TAW (bij benadering; archeo) 13,60m TAW (bij benadering; onderkant)	III-1	puinlaag
			III-2	puinige zandleem met 15e of 16e-eeuws aardewerk
proefput 5	13,96 m TAW	13,55m TAW (archeo) 13,42m TAW (onderkant put)	V-1	lemige opmaaklaag vloer
			V-2-3	ophogingslaag
			V-4	uitbraakspoor
			V-5	muurresten
proefput 4	14,05 m TAW	13,18 m TAW (onderkant put)	/	(recent) opgevoerde pakketten
proefput 2	14,09 m TAW	13,2 m TAW (onderkant put)	II-1	heterogeen ophogingspakket
			II-2	tuinlaag
			II-3	puinige ophogingslaag afgedekt door betondallen
proefput 1	13,96 m TAW	13,36 m TAW (onderkant put)	I-1	heterogeen puinpakket met 18e-eeuws aardewerk
			I-2	heterogeen puinpakket
			I-3	heterogeen puinpakket

3.2.2.2 BESCHRIJVING VAN HET SPORENBESTAND

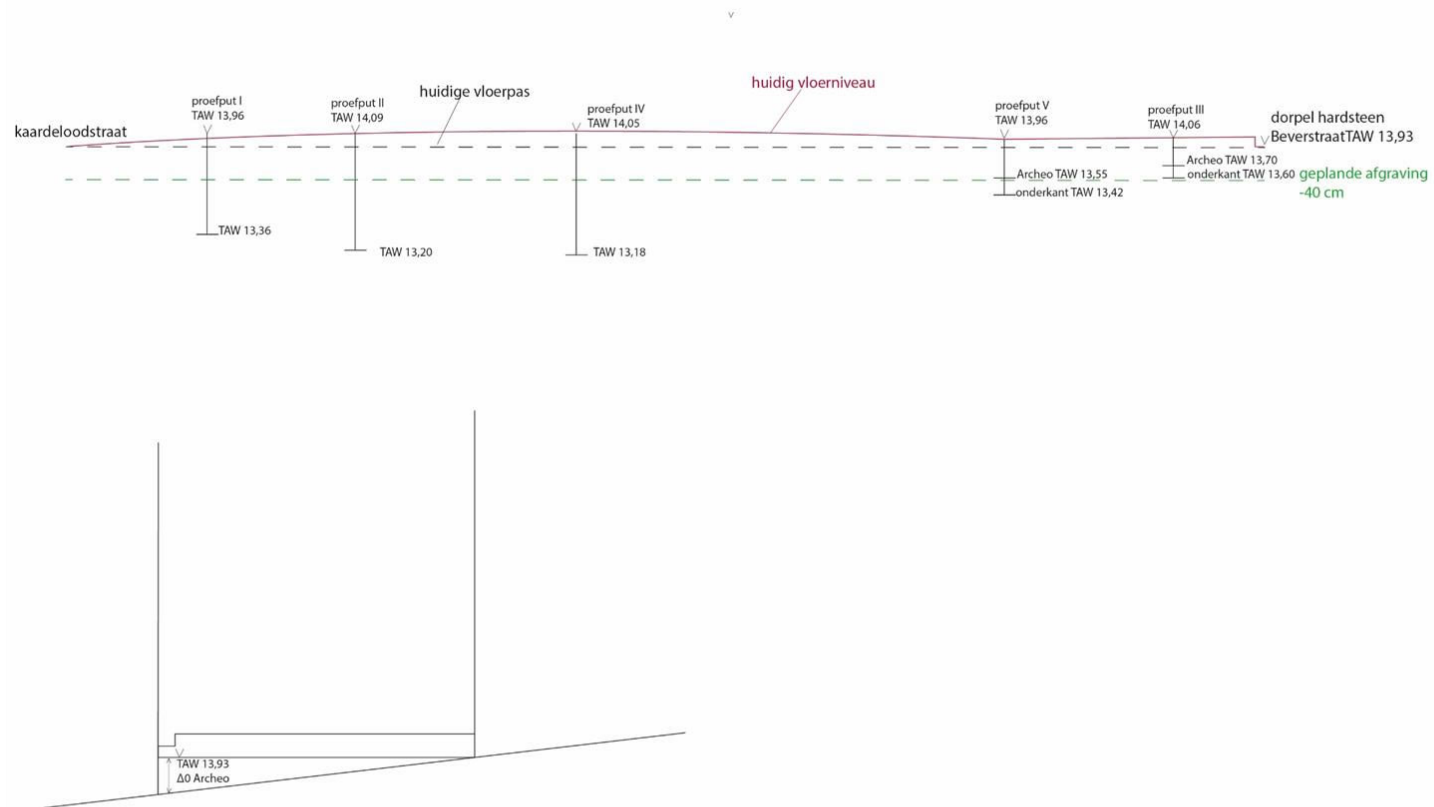

Figuur 45: Allesporenplan proefput I & II (bron: SOLVA & AGIV; digitaal aangemaakt op 27/01/2020)

Figuur 46: Allesporenplan proefput III, IV & V (bron: SOLVA & AGIV; digitaal aangemaakt op 27/01/2020)

3.2.2.3 PLAN MET WEERGAVE VAN DE GENOMEN ABSOLUTE HOOGTES VAN DE SPOREN

Figuur 47: Principeschets lengteprofiel en dwarsprofiel van het projectgebied met de absolute hoogtes van de proefputten (bron: SOLVA)

3.2.2.4 PLAN MET PROJECTIE VAN DE SPOREN OP HET KADASTERPLAN

Figuur 48: Allesporenplan op kadaster (bron: AGIV & SOLVA; digitaal aangemaakt op 27/01/2020)

3.2.3 ASSESSMENT VAN VONDSTEN

3.2.3.1 BESCHRIJVING EN MOTIVERING VAN DE METHODEN, TECHNIKEN EN CRITERIA GEHANTEERD BIJ HET ASSESSMENT

Bij het assessment van de vondsten werd per spoor en per materiaalcategorie een kwantificatie gemaakt van het aantal stuks.

Bij het aardewerk gebeurde een identificatie en een telling van de technische groepen en hierbinnen een identificatie en een telling van de vormtypes.

3.2.3.2 BESCHRIJVING VAN DE OBSERVATIES EN REGISTRATIES UIT HET ASSESSMENT

	Aantal
I-1-	
2	
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Ander aardewerk / Faience / niet gedetermineerd <i>mogelijk deksel</i>	1
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / papkom <i>binnenzijde vlakdekkende slib en koperhoudende loodglazuur</i>	1
3	
Bot / Dierlijk bot <i>1 tand</i>	4
4	

Aardewerk / Postmiddeleeuws / Ander aardewerk / Niet gedetermineerd / niet gedetermineerd	7
<i>lichtoranje-roze baksel</i>	
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / kachelpan/kom	1
<i>binnen- en buitenzijde vlakdekkend Mangaanglazuur</i>	
5	
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Ander aardewerk / Ander witbakkend aardewerk / niet gedetermineerd	2
<i>met koperhoudend loodglazuur aan de buitenzijde</i>	
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Ander aardewerk / Faïence / bord	1
<i>blauwe beschildering</i>	
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Ander aardewerk / Faïence / kom	1
<i>blauwe beschildering aan buitenzijde</i>	
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Ander aardewerk / Faïence / niet gedetermineerd	4
<i>blauwe beschildering</i>	
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Ander aardewerk / Majolica / bord	1
<i>wandscherf met blauwe versiering</i>	
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Ander aardewerk / Niet gedetermineerd / deksel	2
<i>lichtoranje-roze baksel</i>	
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Ander aardewerk / Niet gedetermineerd / kachelpan	3
<i>lichtoranje-roze baksel</i>	
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Ander aardewerk / Niet gedetermineerd / niet gedetermineerd	11
<i>lichtoranje-roze baksel</i>	
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / bord	2
<i>gele slibdecoratie op de vlag</i>	
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	5
<i>3 met gele sliblijndecoraties, 2 met vlakdekkend slib waarin slib is weggeschraapt tot op rode ondergrond. allen met accenten koperhoudend loodglazuur</i>	
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Steengoed / Steengoed type Westerwald / niet gedetermineerd	2
<i>1 wellicht kan/kruik versierd met rozetten op de schouder, kobaltblauwe versiering</i>	
III--2--	
1	
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / grape	1
<i>eenvoudige naar buitengeploide rand, minigrape</i>	
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	1
<i>poot grape of steelgrape</i>	
Eindtotaal	50

Het gaat uitsluitend om **aardewerk** dat het resultaat is van huishoudelijk afval. Hoewel beperkt in aantal vertonen de vondsten een homogeniteit qua datering. Voor spoor I-1 gaat het om 18de-eeuws aardewerk. Voor spoor III-2 om aardewerk uit de 15de of de 16de eeuw.

Het **bot** was te beperkt in aantal om hierover uitspraken te doen.

3.2.4 EEN ASSESSMENT VAN DE STALEN

Niet van toepassing.

3.2.5 CONSERVATIE-ASSESSMENT

Niet van toepassing.

3.2.6 DATERING EN INTERPRETATIE VAN HET ONDERZOCHE GEBIED

Het proefputtenonderzoek toonde aan dat in het grootste deel van het projectgebied geen archeologische sporen bewaard bleven binnen het gabarit van de geplande werken. In de proefputten in het tuingedeelte (II en IV) werden geen archeologische sporen aangetroffen. In proefput I, ter hoogte van de oude 'Kaardeloodstraat', werden puinpakketten aangetroffen met 18^e-eeuws materiaal, maar de werd geen oud wegdek aangesneden. Ten slotte brachten proefputten III en V wel archeologische lagen (opmaaklaag en restant muur) aan het licht op een diepte van ca. 40cm ten opzichte van het huidige maaiveldniveau.

3.2.7 CONFRONTATIE VAN DE BEVINDINGEN MET DE RESULTATEN VAN VOORGAANDE ONDERZOEKSFASES

Uit het bureauonderzoek bleek dat op historisch vlak het onderzoeksgebied een interessante plaats inneemt. Het is gelegen binnen de historische kern van Ninove, en de historische kaarten tonen aan dat het projectgebied werd ingenomen door een historische woning, tuin en deel van de voorloper van de huidige Kaardeloodstraat.

Om het projectgebied te evalueren op zijn archeologisch potentieel zijn er 5 proefputten gemaakt. Deze hadden als doel de opbouw en bewaring van de archeologische relictten te onderzoeken. Proefput I is momenteel in gebruik als parking. De opbouw van het profiel toonde dat er op deze plaats dikke pakketten puin zijn gestort. Er zijn geen aanwijzingen dat de veronderstelde straat aanwezig is binnen het gabarit van de geplande werken (zie Figuur 36). Ze is mogelijk niet bewaard gebleven of ze bevindt zich op een dieper niveau.

De proefputten II en IV zijn gelegen in de tuin van de huidige woning. Deze proefputten bevatten enkel ophogingslagen en/of verstoring en bewijzen dat de hele tuinzone archeologisch gezien niet relevant is in het kader van de huidige geplande werkzaamheden.

De proefputten III en V zijn gelegen binnen de woning. Uit het onderzoek op de profielputten bleek dat er archeologische lagen zijn te verwachten op een diepte van 40 cm onder het huidige vloerniveau. Bij de geplande werken kunnen deze niveaus net wel of net niet geraakt worden door de slopingswerken.

3.2.8 DE VERWACHTING TEN AANZIEN VAN ARCHEOLOGISCH ERFGOED

3.2.8.1 *EEN GEMOTIVEERDE VERWACHTING TEN AANZIEN VAN DE AANWEZIGHEID EN AARD VAN ARCHEOLOGISCH ERFGOED OP HET ONDERZOCHE TERREIN*

Het proefputtenonderzoek toonde aan dat in het grootste deel van het projectgebied geen archeologische sporen bewaard bleven binnen het gabarit van de geplande werken. In de proefputten in het tuingedeelte (II en IV) werden geen archeologische sporen aangetroffen. In proefput I, ter hoogte van de oude 'Kaardeloodstraat', werden puinpakketten aangetroffen met 18^e-eeuws materiaal, maar de werd geen oud wegdek aangesneden. Ten slotte brachten proefputten III en V wel archeologische lagen (opmaaklaag en restant muur) aan het licht op een diepte van ca. 40cm ten opzichte van het huidige maaiveldniveau.

De verwachting op kennisvermeerdering door verder archeologisch onderzoek in het tuingedeelte en het bebouwde deel aan de Kaardeloodstraat is zeer laag. Het proefputtenonderzoek heeft hier uitgewezen dat het kennispotentieel binnen het gabarit van de werken nihil is.

Daarnaast heeft het onderzoek uitgewezen dat ter hoogte van het huis aan de Beverstraat archeologische lagen bewaard zijn, die mogelijk geraakt kunnen worden door de geplande werken, die in deze zone een verstoring van maximaal 40cm met zich meebrengen. Mogelijk worden hier gedeeltelijk oude vloerniveaus aangetroffen. In deze zone wordt werfbegeleiding geadviseerd in het programma van maatregelen, teneinde toe te zien op de diepte van afgraving, en desgevallend de nodige registraties te verrichten.

De woning dateert uit de 19de eeuw, maar het is in principe mogelijk dat (delen van) deze woning misschien nog op een oudere structuur terug gaan. Bijkomend zal daarom de sloop van het huis begeleid worden, zodat eventuele bovengrondse sporen van historische bebouwing, mochten deze nog aanwezig zijn, kunnen geregistreerd worden.

3.2.8.2 *AFBAKENING VAN DE ZONES WAAR GEEN ARCHEOLOGISCH ERFGOED AANWEZIG IS OF VERWACHT WORDT*
Zie figuur 46.

3.2.8.3 *AFBAKENING VAN DE ZONES WAAR ARCHEOLOGISCH ERFGOED VASTGESTELD IS OF VERWACHT WORDT*

Figuur 49: GRB met aanduiding van het projectgebied en de zone van het historische huis waar archeologische lagen verwacht worden (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 4/2/2020)

4 BIBLIOGRAFIE

4.1 LITERATUUR

BERKERS M. & KLINKENBORG S. (2009), Archeologisch proefonderzoek op de Graanmarkt te Ninove. Een kleine bijdrage tot de geschiedenis van de stad, *Het Land van Aalst* 61/1, 25-36.

BERKERS M., KLINKENBORG S., MOTTE P. & VANDE WINKEL G. (2008), Onvoltooid verleden tijd. Archeologisch onderzoek van de Graanmarkt, *Ninove Info* 31/1, 4-5.

CALLEBAUT D., COOREMANS B., DE GROOTE K. ET AL. (1994), *Aalst. Archeologie en Archief (Herlevend Verleden 2)*, Asse.

CALLEBAUT, D. (1983), De topografische groei van Aalst of hoe een zehof een gebastioneerde stad werd, *Archaeologia Belgica* 255, 227-249.

DE GROOTE K. (2000), Van prestedelijke nederzetting tot omwalde stad. Archeologie van de Aalsterse stadsontwikkeling, *Het Land van Aalst* 52/3, 234-252.

DE GROOTE K. & MOENS J. (1995), De oudste stadsversterking van Aalst (prov. Oost-Vlaanderen), *Archeologie in Vlaanderen* 4, 95-148.

DEMEULEMEESTER J. (1990), Karolingische castra en stadsontwikkeling: enkele archeotopografische suggesties, in: Anoniem (ed.), *Ontstaan en vroegste geschiedenis van de middeleeuwse steden in de zuidelijke Nederlanden* (Historische uitgaven 83), 117-149.

KLINKENBORG S., DE MAEYER W., CLEMENT C. & CHERRETTÉ B. (2009), *Ninove Graanmarkt. Archeologisch onderzoek (maart juli 2009)*. SOLVA archeologierapport 6. Onuitgegeven rapport.

RUTTE R. (2002), *Stedenpolitiek en stadsplanning in de Lage Landen (12de – 13de eeuw)*, Zutphen.

SEVENANT M., MENSCHAERT J., COUVREUR M., RONSE A., ANTROP M., GEYPENS M., HERMY M. EN DE BLUST G. (2002) *Ecodistricten: Ruimtelijke eenheden voor gebiedsgericht milieubeleid in Vlaanderen. Deelrapport II: Afbakening van ecodistricten en ecoregio's: Verklarende teksten*. Onuitgegeven rapport.

VAN DEN HOVE P. (2015), Ninove, Ninove historische stadskern, *Fiche afgebakende archeologische zone Onroerend Erfgoed*. Onuitgegeven rapport.

VAN DEN HOVE P. & WOUTERS W. (2000), Noodonderzoek in de oude watermolen 'De Mets' te Ninove (O.-VI.), *Archaeologia Mediaevalis* 23, 71-72.

VAN DEN HOVE P. & WOUTERS W. (2017), Archeologisch onderzoek aan de Oude Kaaistraat in Ninove, *Het Land van Aalst* 49/2, 125-134.

VAN DE PERRE D. (2005), "Is 'De Mallaard' (Nederwijk) de oudste bewoningskern van Ninove?", *Het Land van Aalst* 57/1, 5-24.

VAN DE PERRE, D. EN VANDE WINKEL, G. (2008), Ninove (Nieneve, Ninoven), in: *Het Land van Aalst* 60.4, pp. 267-286.

VANDE WINKEL G. (1996), Over de oorsprong van de stad Ninove (tot ca. 1100). Een hypothese geherformuleerd, *Het Land van Aalst* 48/3, 203-224.

VANGASSEN H. (1949), *Geschiedenis van Ninove. Eerste Deel*, Ninove.

VANGASSEN H. (1960), *Geschiedenis van Ninove. Tweede deel*, Ninove.

WOUTERS W. & PEERSMAN J. (1993), Een opgraving heropgegraven. Norbertijnen in Ninove (prov. Oost-Vlaanderen). Interimverslag, *Archeologie in Vlaanderen* 3, 339-357.

4.2 WEBSITES

<https://www.dov.vlaanderen.be>

<https://www.geopunt.be>

<https://inventaris.onroenderfgoed.be>

<https://geo.onroenderfgoed.be>

<https://maps.google.be>

<http://www.cartesius.be>

<http://cai.onroenderfgoed.be/>

<https://lib.ugent.be/>

<https://www.kbr.be/>